

Zagrli Zemlju pričom

ZBIRKA KRATKIH PRIČA
S LITERARNOG NATJEČAJA
"ZAGRLI ZEMLJU PRIČOM"

Nakladnik

Narodna knjižnica „Petar
Preradović“, Bjelovar

Za nakladnika

Vjeruška Štivić

Urednica

Neda Adamović

Lektura

Maja Purković

Slog i prijelom

Neda Adamović

Logo

Ana Peranić

Mjesto i godina izdavanja

Bjelovar, 2024.

ISBN 978-953-8440-04-5 (online)

Zagrlj Zemlju pričom

ZBIRKA KRATKIH PRIČA S LITERARNOG NATJEČAJA
"ZAGRLJ ZEMLJU PRIČOM"

Sadržaj

Uvod	5
Obrazloženje Povjerenstva	6
Dora Mihanović: Kolektivno A	8
Stjepan Jureković: Brodovi	16
Denis Giljević: Evolucija	32
Izbor priča pristiglih na natječaj	37
Nada Vukašinović: Duboki naklon stablu	38
Đurđa Vukelić Rožić: Minus trinajst	44
Josip Grubišić: Most	54
Mirjana Mrkela: Brodarica	62
Fani Frković: Deus Ex Somnio	68
Ivana Pongračić: Svi moramo sudjelovati	76
Zdenka Maltar: Promatrač ptica	84
Ines Biškić: Suve smokve	88

UVOD

Narodna knjižnica „Petar Preradović“ po prvi je puta organizirala natječaj za kratku priču pod nazivom „Zagrli Zemlju pričom“. Inicijativu Knjižnice prepoznalo je i podržalo Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, kojem se ovim putem zahvaljujemo na dodijeljenim sredstvima.

Natječaj je osmišljen kao poticaj autorima da kroz književnost istraže i promoviraju ekološke i društvene vrijednosti, ističući važnost održivog razvoja i društvene odgovornosti.

U ovoj zbirci predstavljamo 11 najistaknutijih priča – tri priče koje je povjerenstvo ocijenilo kao najbolje te osam dodatnih priča koje su svojom kvalitetom i snagom poruke zaslužile biti uvrštene u ovu publikaciju. Svaka priča donosi autorovu osobnu viziju budućnosti i poziva na promišljanje o koracima koje danas poduzimamo za zaštitu Zemlje.

Ugodno čitanje!

Uvriježeni je narativ u našem društvu kako se malo čita i malo piše, odnosno da nedostaje dobrih autora. Na prvi književni natječaj Narodne knjižnice „Petar Preradović“ u Bjelovaru pristigao je 31 rad, sve radove potpisuju odrasli autori. Među opsežnim rukopisima izdvaja se tek nekoliko početnika amatera s tipičnim „dječjim bolestima teksta“ te pregršt autora iskusnoga pera iza čijih se šifri kriju i vrsni pisci i ozbiljni čitatelji (znamo da je to neodvojivo jedno od drugog). Pred nama, članicama stručnoga žirija, nije bio nimalo lak izbor, naročito ako znamo, a to nikada ne trebamo smetnuti s uma, da naša procjena nikada do kraja ne može biti egzaktna, matematička, jednoznačna. Tema natječaja: Pogled u budućnost s naglaskom na održivost i ekološku odgovornost otvorila je putove različitim žanrovima i načinima pristupa temi: od postmodernističke suvremene kratke priče kojoj je u središtu običan, mali čovjek i njegov individualan problem, preko lirski obojenih tekstova ispunjenih toplinom obiteljskoga ozračja do znanstveno-fantastičnih ostvaraja.

Prvonagrađena je priča Kolektivno A, znanstveno-fantastični tekst u kojemu autorica vješto vodi priču od uvoda prema kraju ne propuštajući priliku za efektan završetak rečenicom koja nije donijela novu spoznaju, tek emocionalnu obojanost karaktera glavnoga lika. Izbor riječi i rečenične konstrukcije upućuju na talentiranog autora s ozbiljnim literarnim iskustvom. „Meso“ priči daju dvije „zemaljske“ epizode: autobusna minijatura i socijalni eksperiment mlade žene na zadarskim ulicama. I ovdje autor vješto izbjegava klišeje izazivanja sažaljenja nad prosjakinjom, već nas neočekivano provodi motivima postupaka junakinje.

Postapokaliptični Zagreb iz drugonagrađene priče Brodovi nudi nam slike poznatih mjesta i kvartova znane metropole u beznadnom sivilu. Iznenađujuća sunčeva svjetlost pokrenut će niz događaja i najaviti novi stari svijet. Ritam teksta zaokuplja i održava pozornost čitatelja do samoga kraja, a uvjerljivost je pripovijedanja dodatno naglašena ich formom.

Trećenagrađena priča Evolucija donosi nam zanimljivu postapokaliptičnu, kako i tekst sam sugerira, sliku svijeta. U tekstu nad radnjom dominiraju živi,

dinamični opisi koji otvaraju jasne predodžbe u umu čitatelja. Ispreplićući jezgrovitost i poetičnost u rečenicama, autor svojim likovima ne nadjeva imena, ne potiče nas na emocionalnu povezanost s njima. Kuštravi, ogoljeni likovi svedeni su na голу esenciju - opstanak sigurne, mirne zajednice.

Čestitamo svim nagrađenim autorima, ali i onima čiji se tekstovi nisu našli u ovom poretku, no bit će objavljeni u e-zborniku. Među njima bilo je onih tekstova koji su ozbiljno konkurirali za jedno od prvih triju mjesta i stoga se iskreno veselimo novim čitanjima i budućim tekstovima.

Članice Prosudbenog povjerenstva:

Nada Crnogorac

Ivana Peulja

Jelena Ivezić

DORA MIHANOVIĆ

Dora Mihanović rođena je u Splitu 1983. godine gdje je odrasla i stekla diplomu učiteljice razredne nastave. Danas živi u Zadru sa suprugom i djecom. Radno vrijeme provodi u školskoj učionici, a slobodno pišući priče za velike i malene. Rado održava radionice i pričaonice. Dosad je objavila tri slikovnice: priču u rimi „Ja sam zmaj!” te dvije priče o nasilju među djecom: „(Ne)vidljiva tinta” i „Pluton i njegovo Sunce”. Dobitnica je nekoliko nagrada za kratke priče i igrokaž za djecu.

Kolektivno A

Orbita planeta V774104, srijeda, 12.10.2224., 03:42 (izračun nadnevka antičkim humanim vremenom)

Levitirajući u mračnoj kapsuli Gelt je prebiraio po prošlosti. Kad god se osjećao usamljeno, češljao bi svoja sjećanja kao zemaljske žene svoju kosu; dugo i s pomnjom, brojeći pokrete, pazeći na svaku vlas. Čvorovi nisu dolazili u obzir. Tako je bilo i s Geltovim sjećanjima; trudio se uvijek ih imati uredno poslagane, bez zbunjujućeg raslojavanja ili preklapanja.

U elegantnoj letjelici izrađenoj od lagane legure nanomaterijala naš galaktički tragač osjećao se kao kod kuće. Da se razumijemo, časnik Geltosterot svoj matični planet nije vidio gotovo 12000 zemaljskih godina, tako da je ova kapsula postala njegov jedini dom. S jednakim žarom kojim je pregledavao svoja sjećanja, preračunavao je što god bi mu palo na pamet u mjerne jedinice izbrisanih svjetova. Činilo mu se da na taj način odaje počast onima koji su se u nestalim civilizacijama trudili uvesti red, hijerarhiju, smisao.

Nažalost, sve su završile isto. Intergalaktički sud izdao bi jasnu presudu s rokom unutar kojeg je eliminiranje trebalo biti izvršeno. Oni koji su svojim neoprezom, sebičnošću i bezobzirnošću zaprijetili susjedima padali su pred odlukom potpunog uništenja. Tu je na red dolazila Geltova flota galaktičkih tragača i čistača. On je bio zadužen za prikupljanje najkvalitetnijih uzoraka dominantnih bića planeta pred eliminacijom. Čistači su imali nezahvalniji zadatak – izbrisati i najmanji dokaz o postojanju civilizacije koja, zbog svog destruktivnog odnosa prema planetu i vlastitim jedinkama, neminovno klizi u propast.

Navigacijsko sučelje na holografskom panelu, dijelom neispravnom nakon zadnje protemptionske oluje, nervozno je treptalo u njegovu vidnom polju.

Privremeno ga je isključio pa tankom svjetlećom niti povezao svoj zatiljak s energetske pločom. U gotovo potpunom mraku, poredane u savršen krug oko Gelta, nalazile su se prozirne kriokomore. U njima je dvadesetak ljudskih jedinki opuštenih crta lica kao u čvrstom snu činilo uznemirujući prikaz njegove omiljene izgubljene civilizacije. Svaku je od njih na Zemlji pomno pratio, analizirao i na koncu odabrao prema vlastitim kriterijima; kriterijima na koje je kapetan Briskostristeg često frktao, ali u konačnici prepuštao odabir Geltovoj nepogrešivoj intuiciji.

Hipnotičko zujanje zagrijavanja pogona nakratko mu je misli usmjerilo u budućnost, u trenutak kada će se svi tragači okupiti u Centrali i predstaviti svoje jedinke. Gelt zadovoljno uzdahne gledajući krajičkom oka svoje ljude, a potom mislima započne pregledavati stare izvještaje, kapetanov dnevnik i snimke davno izgubljenih svjetova.

– Tu si! – pomisli pobjedonosno spuštajući se na transferni stolec. Izgubljena sjećanja jednog nestalog planeta zatrepere pred Geltovim organom za vid. Zatim se nakašlje, uštima glasaonik na mod: hrvatski/pripovjedač: sportski komentator/ pa započne priču:

Zagreb, petak, 11.10.2024., 07:42 (izračun nadnevka antičkim humanim vremenom)

Zvukove videozapisa s Instagrama, hihotanje školaraca nad ekranima, prigušenu glazbu u slušalicama, čak i nespretno staračko pregledavanje dnevnog tiska u elektroničkom obliku na trenutak je nadglasalo jedno kolektivno: „Aaa!” Kako bi izbjegao sudar s automobilom ispred autobusa, vozač je naglo zakočio na što su svi putnici podlegli zakonima fizike planeta Zemlje i nespretno poletjeli prema naprijed.

– Idiot! Gleda li uopće kuda vozi? – uzrujano je povikala starija gospođa napadno krute narančaste frizure, držeći u rukama dvije vrećice pune namirnica. Bilo je to retoričko pitanje jer gospođa nije ni najmanje bila zainteresirana za interakciju sa suputnicima.

– Bitno da mulac ima mobitel u ruci cijelu vožnju! – pridruži se kritici gospođa do nje, ne skidajući pogled s vlastitog ekrana.

Vid se uspravi na sjedalu kao da hvata zrak negdje iznad zaglušujućih glasova pa okrene glavu prema prozoru. Između stopala veselo mu je poskakivala jabuka odbjegli iz nečije torbe. Uz sjedalo mu je stajao dječčić ubrzanog daha, tik uz Vidovo lijevo uho.

Maleni je zacvilio ispod glasa kao da je na rubu suza.

– Jesi li dobro? Sve je u redu, nitko nije nastradao. – mirno reče Vid.

– Ja... mislim da sam promašio stanicu. – prošapće školarac.

– Gdje izlaziš?

– Kod kampusa.

– Imaš još dvije stanice, ne brini.

– Ok, hvala! – odvrati dječak s olakšanjem i nastavi skrolati po Tik-Toku.

Vid podigne jabuku, obriše je o traperice u nekoliko pokreta pa zagriže. Bila je istovremeno kisela i brašnasta. Žvakao je što je tiše mogao, osluškujući žamor natiskan u zagušljivom autobusu. Kad je vozač počeo usporavati, Vid je oprezno ustao, u razini prsiju privinuo svoj složeni bijeli štap i čekao hoće li mu se itko pomaknuti.

– Mali! Vadi te slušalice, 'alo? – zaurla tusti stari glas sa sjedala lijevo. – Dečko je slijep, pusti ga da izađe! Prokleta tehnologija, svi ste k'o zombiji! – odzvanjalo je u Vidovim ušima dok je stajao na nogostupu duboko udišući jesensku svježinu.

Izbrojio je trinaest koraka do stare kavane iz koje je utješni miris jutra mamio prolaznike. Na uglu je skrenuo lijevo, pustio štap da se otvori u punu dužinu i grickajući jabuku prošetao prema parku.

Gelt progrija pokušavajući što brže promijeniti glas pripovjedača. Veselila ga je ova igra znajući da nitko u cijelom svemiru ne razumije ni jezik ni značenje ovog što radi.

Sam.

I cijela jedna civilizacija samo za njega.

Glasaonik sad podesi na hrvatski/pripovjedač: dokumentarni film/ pa krene sporijim tempom:

Zadar, petak, 11.10.2024., 07:52 (izračun nadnevka antičkim humanim vremenom)

U malenoj uvali proteže se most preko kojeg svakog jutra gazi krdo rezigniranih Zadrana. Žureći u svoje sive uredske svakodnevice, često zanemaruju činjenicu da im se s lijeve i desne strane otvara pogled na pučinu i stari dio grada, da im učmalu stvarnost raspuhuje svježiji vjetar s mora, a morski zrak, pun negativnih iona vodika, omogućuje lakšu apsorpciju kisika. Dobro, možda ovo zadnje i nije na umu prosječnog zadarskog šetača, no sigurno mu se po glavi svakog jutra vrzma slika mlade beskućnice.

Dolores se ponovno smjestila na svoje tri izlizane ploče na sredini mosta. Memljive stranice velike kartonske kutije nagurala je iza leđa, a izbljedjeli ruksak podmetnula pod lijevu natkoljenicu. S mukom se nagnula u pretklon i polako izvukla batrljak iz proteze. Uvijek je to radila gledajući lica slučajnih prolaznika. Svi su okretali glavu od nje; neki s gnušanjem, neki s tugom. Zatim bi naslonila leđa o metalnu ogradu, uspravila se koliko je mogla pa pokušavala uhvatiti nečiji pogled. Bilo čiji, bilo kakav. Jedino su dječje radoznale oči prepoznavale njezin prijateljski osmijeh.

– Mama, zašto ova teta nema nogu?

– Zašto ona smije sjediti na podu, a ja ne?

– Tata, šta se dogodilo ovoj teti?

Dolores je zabavljalo slušati dječja pitanja i zaključke, a posebno je uživala u roditeljskoj nelagodnosti i nemogućnosti da dovoljno brzo i učinkovito utišaju svoje potomke. Pred sobom nije imala posudu ni šešir. Dolores zapravo uopće nije prosila. Ona je provodila eksperiment. Pokušavala je uspostaviti kontakt pogledom i potom se osobi samo iskreno osmijehnuti. Željela je doprijeti do nekoga, započeti komunikaciju, ali svakog dana iza tašte sugrađanske rezignacije mostom je šetalo samo njezino gigantsko razočaranje.

Svi oni koji su krajičkom oka vidjeli protezu, masnu kosu ili pukotinu na đonu njezine desne tenisice brzo su prelazili na drugu stranu mosta. Neki bi prije toga bacili novčić ili dva na njezin šal, neki čak i u samu protezu. Većina bi se zadubila u ekrane, pokušavajući iz svojeg sivog petka izbrisati sliku mlade jednonoge beskućnice.

Naš galaktički tragač uzdahne pa pogleda u kriokomoru sa svoje desne strane. Nakon toliko vremena još se divio njenoj pojavi, čak i ovako uspravnoj. Golt stresa svoja ramena, zahropće pa glasaonik podesei na materinski jezik. Zatim uzbuđeno zabrza:

Zemljina orbita, izviđačka letjelica Nargunul, petak, 11.10.2024., 11:53 (izračun nadnevka antičkim humanim vremenom)

– Sfgorgon, imamo li točne koordinate?

– Da, kapetane, upravo smo posložili redosljed meta. Dva zemaljska udisaja bit će dovoljna za potpuno razaranje.

– Još ne vjerujem da su se tako brzo doveli pred točku samouništenja, a kao da smo im prije jednog zemaljskog jučer otkrili vatru – uzdahne kapetan pa nastavi – što je tu je, obvezni smo ih izbrisati kad njihovo djelovanje zaprijeti miru i sigurnosti ostalih članova Intergalaktičke unije. Geltosderot, što je sa ženskom jedinkom?

– Na svojem je mjestu, kapetane, tri ploče na sredini mosta.

– Nemamo puno vremena, ako zabljam transfer dobit ćemo izgon kao i Driketogova bojna. Srsi prođu ljuskastim kapetanovim leđima od same pomisli na stravičnu sudbinu prijatelja s obuke.

– Imamo li lokaciju muške jedinke?

– Pratimo ga kapetane, kreće se ustaljenom jutarnjom rutom.

– Odlično, nastavljamo s akcijom. Vrijeme?

– Još sedam zemaljskih minuta.

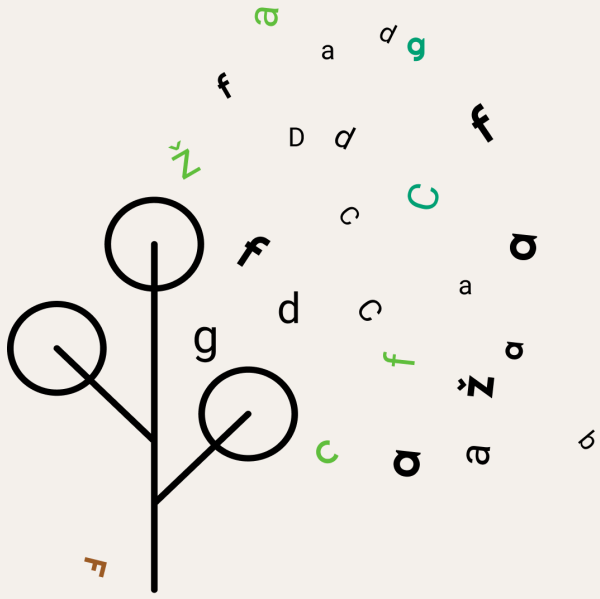
– Idemo, aktivacija podiznika, otvaranje portala.

Atmosfera se polarizira i sitni izboji energije pucketaju prostorom. Osjećaj je neizdrživ, ipak gotovo ugodan. U jednom jedinom trenutku poplava svjetla i nedefinirane buke zapahne sve skrivene uglove onoga što se tek trenutak prije nazivalo Zemljom. Dolores i Vid, ne znajući što ih je snašlo, istovremeno su se našli unutar kapsule. Pokušavajući doći do daha, Dolores je panično pogledala Vida pa ga uhvatila za ruku. On je, ne znajući tko mu je zdesna, automatski čvrsto stisnuo njezin sitni dlan. Prije negoli su uspjeli izustiti ijednu riječ daleko ispod njih jedini planet kojeg su poznavali nestao je u bljesku.

Da je čovječanstvo trenutak prije odlijepilo pogled sa svojih ekrana i pogledalo u nebo, zasigurno bi uspjeli izustiti barem jedno kolektivno: „Aaa!”

Ovako, gotovo potpuno neprimjetno, sa svoje ishodišne točke nestala je jedna čudna civilizacija koja nikome neće nedostajati.

Eventualno Geltu, on je u svojem primarnom srcu uvijek imao mjesta za bedaste ljudske jedinke.

STJEPAN JUREKOVIĆ

Stjepan Jureković (rođen u Zagrebu 1979. godine) piše još od studentskih dana i u pisanoj riječi pronalazi svoj životni sok. No, u literarnom smislu i u čast skromnim iznimkama (priča objavljena u okviru zbirke kratkih priča Urbani vračevi, internetska stranica Booksa.hr) još je uvijek neobjavljeni autor.

Brodovi

Za ljude velikih apetita Zemlja je postala premala. Bio je to trenutak u kojem se zaškribo plamen spasa za sve nas ostale. Danas, gledajući unatrag, nije bilo bitno tko je iza toga stajao. Stajali smo svi mi.

* * *

Dan mi se otpočeka činio drugačijim od bilo kojeg koji sam pamtio.

Započeo je kristalno jasnim bojama.

Tamo gdje mi živimo, u zgradama na rubu grada, osim sive drugih boja nije bilo. A i ta siva uglavnom je bila bezlična i blijeda. Ali jutros su sivi zidovi našeg stana, obasjani oštrim zrakama ranog sunca, raskošno bliještili pred mojim očima.

Istrčao sam van u potkošulji. Vani me dočeka ista stvar. Sve se oko mene žarilo od boja. Ogromno plavo nebo bez oblaka. Zelene vlati trave što su virile iz pukotina u asfaltu. Narančasta boja hrđe na rešetkama prozora u prizemljima.

Što je to danas? Bistrina svijeta ostavljala me bez daha. Kao da je sjevernjak preko noći, sjetim se naših starih, raščistio mutež u atmosferskom zraku. Ili glavama ljudi.

Ali, mi nismo poznavali sjeverni vjetar. Niti ijedan drugi vjetar. Možda su puhali, a možda nisu. Naša su osjetila otupila. Mi nismo marili za vjetrove.

Kao ni za kristale.

A još manje za boje.

* * *

Šest desetljeća. Toliko je trajalo. Od raspisivanja prvih natječaja prošle su do danas šezdeset i dvije godine. U tom je razdoblju stasala cijela jedna generacija predodređena za život u svemiru. Oni koji su za to bili rođeni.

* * *

Bilo je još rano, no susjedi su se već počeli okupljati na onih nekoliko kvadrata betonom prekrivenog platoa unutar bloka. Kažu da su ga zatrpali

betonom kako ne bismo mogli saditi. Ne koristimo ga često. Niti se ikada okupljamo. Ali, danas slavimo.

Što god to trebalo značiti. Slaviti. Ne znam kako se slavi. Ne sjećam se da smo ikad prije slavili. Znali smo, doduše, slušati o velikim proslavama u prošlosti, s pečenim mesom, muzikom i plesom, i obojenim eksplozijama na nebu.– I mi ćemo danas gledati u nebo. – pomislim – Gledat ćemo u nebo cijeli dan.

* * *

Teško mi je povjerovati da je doista došao taj dan. Dan lansiranja. Dan o kojemu sam razmišljao svakoga dana svojeg života. Dan o kojemu svi mi razmišljamo otkad se rodimo. I oni prije nas. I oni prije njih. Koji su započeli.

* * *

– Tu je nekoć bilo igralište, – po stoti mi put ponovi mama, –ljuljačke, tobogani i sve te stvari. – gurne mi zdjelu uštipaka pod nos. – 'Očeš koji? Mamini su uštipci bili najbolji u bloku. Radila ih je sinoć do kasno u noć. Za cijelo susjedstvo. To je bio naš doprinos slavlju. Nije bilo puno. Nitko nije mogao puno. Pa su se odrasli dogovorili neka svatko donese barem ponešto.

Moja mama ispekla je zdjelu uštipaka.

I to je bilo to.

Ostavi me zaslijepjenog bojama i pridruži se ostalim ženama. Gorjele su dvije vatre. Na jednoj se kuhala juha iz konzervi. Druga je gorjela u nadi za mesom. Dječaci su raznosili stolove i stolce. Muškarci će doći kasnije. Jedino su stari Bašić i Babić već bili tu i nazdravljali sretnijoj budućnosti.

– Ko ih jebe! – povede Bašić.

– Ko ih jebe! – poprati ga Babić.

– Ko ih jebe!!! – pridruže im se uglas žene i dječaci.

– Ko ih jebe. – promrmljam kroz smiješak i ja sebi u bradu – samo da odu.

* * *

Sa svakog će kontinenta na planetu danas poletjeti brodovi za Mars. Njima će se sa Zemlje otisnuti prvi naseljenici Crvenog planeta. Onih pet posto čovječanstva. Mi ostali, mi ćemo ostati ovdje i biti sretni.

Konačno.

Nadajmo se.

* * *

– Ti nisi bilo tko, sine moj, zapamti to, ti nisi bilo tko!

U privatnim bolničkim odajama neke klinike na moru u kojoj ljudi umiru samo od starosti svakih je dvadesetak godina neki milijarder na samrtni govorio

svojem sinu, vlasniku šesnaest kompanija.

– Jedan od brodova nosit će ime tvog oca. – nastavio je – Jedan od brodova za novi svijet, Antonio. Kamo idu oni poput nas. Dobit ćemo ulice i trgove. Po nama će nazivati institute.

– Znan oče, ali...

– Ostavljan ti carstvo, sine.

– Nemoj tako, oče.

– Ali, i više od toga. I više od carstva. Ovaj je planet gotov. Svemir je naš, sine moj, svemir je misto za nas, misto za ljude koji misle na budućnost. Ovin jadnicima ovdje više nema pomoći.

– Tata, ne moraš mi ponavljat'...

– Znan, naslušaj si se već.

– Čuja san to milijun puta. I obećavan ti, oče, neću te iznevirit'.

– Onda znaš šta ti je činit'?

– Znan.

– Gore će bit' svi igrači. Svi vukovi i njihove svite.

– Znan, tata.

– Igra će bit' prljava. Neusporedivo prljavija nego šta je bila tu. Al ti, ti si moj... ti si moj... Svemirski vitez. – Jesan tata, ja san tvoj Svemirski vitez, tvoj princ od Marsa.

– U redu. Virujen ti. A sad se gubi vanka i pozovi mi moju mlađahnu suprugu, da krepan barem uzdignutog kurca.

* * *

Projekt se istovremeno razvijao u dvije odvojene faze.

Prvu je fazu obilježio razvoj tehnologije kojom smo na Marsu trebali izgraditi gradove za buduće kolonizatore. Sve te palače, nadsvođene aleje i kristalne marsovske dvorane.

Druga faza bila je posvećena konstrukciji brodova kojima će se kolonizatori onamo prevesti.

Sve ostalo bila je kampanja.

* * *

– A tu si, mali!

– Gdje bih drugdje bio?

– Mislila sam, možda još spavaš.

– Tko bi danas mogao spavati, Loti? Zar ti nisi uzbuđena?

– Jesam, jesam. Samo sam mislila, znaš, možda bi danas htio odspavati duže.

Ne trebaš na okupljanje...

Kuštrava i musava kao i uvijek, u poderanoj majici kratkih rukava, zubima je rastezala zašecerenu gumenu masu. Obožavao sam je. Bila mi je najbolja prijateljica. Izbelji mi se i pokaže mi svoje razdvojene zube.

– Ostat ćeš krezuba prije petnaeste.

– Neću. Još danas i nikad više. Nakon što ovaj dan prođe gotova sam s gumenim masama.

– Jel' i tebi sve nekak' čudno danas? – promijenim temu.

– Kak' to misliš?

– Ne znam. Kaj ti nije sve nekak' oštrije? I vedrije?

– Pa takav je dan. Čekali smo šezdeset godina. I naši roditelji. I naši djedovi i bake prije njih.

– Kužim to. Taj dio mi je jasan.

– Nego?

– Boje. Jesi li primijetila boje?

– Kak' to misliš?

– Ne znam. Nekako su žarke. Zar tebi nisu? Eno vidi haljinu stare Balićke. Ne čini li ti se izrazito crvenom? Ne sjećam se te haljine. Nikad je prije nije nosila.

– Pa tu pohabanu haljinu nosi svake nedjelje. Više se ni ne vidi koje je boje bila. Kaj ti je, mali? Si dobro?

– Zezaš me?! To je ta haljina?! Nikad ne bih rekao. Kaj tebi to nije čudno? Mislim da mi se nešto događa.

Loti ne odgovori odmah. O nečemu je trebala razmisliti.

– Ak' se tebi nešto događa, događa se i meni. – progovori najzad.

– Ali, sad si rekla...

– Ne, ne. Ne boje. To te ne kužim.

– Nego?

– Ne znam. Ne znam uopće kako bih to opisala. Danas mi se sve čini nekako lakše. Lakše nego inače. Nisam na to obraćala pažnju, ali sad kad si spomenuo...

– Lakše?

– Da.

– Kao... manje teško?

– Da.

– Pojasni.

– Evo. Iz kreveta sam ustala osjećajući neko neopisivo olakšanje. Kao da sam se upravo oslobodila nekog teškog tereta. Pa me onda mama zvala iz kuhinje da joj donesem Mareka. Dignem ga, a znaš da mali nije lagan, kad ono, ko perce.

– Ha-ha. Možda je smršavio.

– Pa tanjuri i lonci dok sam ih prala. Gotovo su mi poispadali iz ruku. Uopće im nisam osjećala težinu. I pokreti isto. Kao da lebdim. Sva sam nekako okretna i spretna. O ništa ne zapijem, ne spoticem se kao inače, stubište sam preletjela u par koraka.

– Ma daj!? Tvoje mi se više sviđa! Aj' probaj mene dić'.

Stegne mi ruke oko struka, duboko udahne, i digne me za pedalj il' dva u zrak.

Nikad ranije nismo učinili tako nešto. Nikad nam ranije lica nisu bila toliko priljubljena jedno uz drugo. Nikad ranije nisam se tako osjećao.

– Eto vidiš.

– Da, u pravu si. Zaista čudesno.

* * *

Odnekle izvan bloka dopre do nas buka. Povici, zvižduci, zvona i lonci.

Muškarci se vraćaju! Radosni i glasni! Negdje na ulicama Zapadne oblasti, nekadašnje Kustošije, naišli su na divlje svinje.

Vladale su podsljemenskom zonom. Tako je to bilo svuda u svijetu. Ograde privatnih zemljišta natjerale su divljač u gradove.

Muškarci su danas imali sreće. Neki su se vratili i ozlijeđeni. Ali, neka, neka.

Jedna je svinja sada tu!

Tako je bilo fer.

* * *

Za javnost priča o Marsu bila je više njih u jednoj.

Bila je to priča o evoluciji i preživljavanju najsposobnijih, o natkulturi, odabranima i pokoravanju svemira. Bila je to i priča o poslovnim prilikama, novim tržištima i besramnom poticanju investicijske kompeticije. I naravno, bila je to priča o ponosu, slavi, nasljeđu, ekskluzivnosti, privilegijima i prestižu.

Tko bi odolio? Tko ne bi odriješio kesu?

A bilo je skupo. Bilo je vraški skupo.

* * *

Crna limuzina na autonomno upravljanje usamljeno je klizila noćnim ulicama nekoć veličanstvenog velegrada. Prevozila je dvoje putnika na posljednje društveno događanje u povijesti.

– Zadnji bal na Zemlji, Luce, zadnji bal na Zemlji, možeš li vjerovat?

Gledala ga je pogledom punim očekivanja. Ne bi ovdje mogla provesti još niti jedan jedini dan.

– Sutra u ovo vrime, bit ćemo u svemiru. – nastavio je – Ti, ja, dica, i svi ostali s bala.

– Jedva čekan, Antonio, zaslužija si.

Koliko je puta već čula to? Jadnik je programiran za svoju ulogu. Cijela je generacija programirana za svoju ulogu. No, bio je njezina karta za bijeg. Kada bi morala ostati ovdje, klela se, objesila bi se bez žaljenja već sutra. Stisne se uz njega i nastavi:

– Tako se veselin, dragi. Nedostaje mi glamur, nedostaje mi stara škola, nedostaje mi lakoća ispijanja koktela u Sao Paolu oko podne, a pridvečer na Elizejskim poljanama.

– Razumin te, Luce, razumin te svaku rič.

– Do ponoći bismo već stajali zagrljeni na zidinama Bospora. Kamo su otišli ti dani?

– Ah, draga.

– Sada, sada je sve obavijeno velon krivnje. Što san in ja kriva, Antonio?

– Ostavljamo in cili planet, Luce, zar to nije dovoljno?

Uništeni, suhi, i neplodni planet, pridodao bi zasigurno da je ikada pomislio i na koga osim na sebe. I svoje naslijeđe. Ali nije. Nikada.

– Tako je! - složila se - Nek' se jebe Plavi planet! Nek živi Crveni! Crvena je boja glamura. Boja napućenih usana i erotskih distrikta. Dosta mi je čekanja, Antonio, zaplešimo noćas još jednon za Zemlju, a već sutra hajde da se zauvijek izgubimo s ove oronule grude mrtvog kapitala!

* * *

Ali, bila je to sve prijevarena. Možda najveća ikada. Udarali smo ispod pojasa. Na slabe točke. Ego. Taštinu. I ponos.

Naravno da su nasjeli.

Tako im i treba.

* * *

Kako je dan odmicao učio sam kako se slavi.

To je bilo ono kad Balička pleše po stolu i maše suknjom iznad struka. I kad stari Bašić i Babić zaspu, oslonjeni jedan drugome o leđa. I kada svinjski loj kaplje po žaru u suton. I kada se muškarci pošaketaju.

I kada se Loti smije.

– Ajmo gore!

Znali smo se smijati i prije. Bilo je nekih stvari. Poput bakinih prdeža. To nas je nasmijavalo. I rijetko kad išta drugo.

– Čekaj! Zašto? Pa svi su tu.

Ali bili su to kratki bljeskovi, sramežljivi osmjesi u kutovima usana, naspram smijeha u provalama koji se danas poput kiše prelijevao našim licima.

– Ajmo. Samo na kratko. Svi će biti tu i sutra.

Trkom se uspnemo stubištem naše zgrade sve do krova. To je bilo naše mjesto.

Odrasli ih nisu voljeli. Krovove. Bili su za njih previše bolni. Ali, mi nismo znali kako su stvari izgledale prije. Zato smo gore mogli biti sami.

I najčešće bismo šutke sjedili i satima zurili u daljinu.

S krova se vidjelo izvan rubova grada. S krova se vidjelo Sljeme.

– Zamisli da je kao nekoć – započela bi obično Loti – cijelo brdo prekriveno šumom. U proljeće zeleno, u jesen išarano bojama. Zamisli.

– Da, i da hodamo bosu po vlažnoj zemlji, Loti, i da prelazimo bosonogi potoke, ruku izgrebanih od granja, i da nas po licima šamara lišće. I da beremo šumske plodove i stavljamo ih ravno u usta.

– Jedva čekam.

- Misliš da još ima nečeg tamo?
- Nadam se. Ne mogu više dočekati. Ajmo već sutra! Odmah u zoru.
 - Ali, ograda...
- Pa što. Sutra tamo više neće biti nikoga. Ni pasa, ni čuvara.
 - Misliš da preskočimo?
 - Možemo je i srušit, ako mene pitaš!!!
 - Ko ih jebel! – odozdo se začuje zdravica.
 - Ko ih jebel!!! – potvrde svi pa prasnu u smijeh.

* * *

Danas smo se imali čemu smijati. Uskoro ćemo moći izaći iz gradova. Moći ćemo ponovno na livade. I u šume. I na planine. I opet ćemo saditi. I uzgajati. Ma i da više nema ničega tamo vani, ponovno ćemo sve izgraditi.

* * *

- Halo, Eltone, jesi li to ti?
- Jesam, gospodine Kursar, tu sam.
 - Ovih si dana neuhvatljiv.
- Tražen sam čovjek, gospodine Kursar. Upravo su izašli prvi rezultati petog kruga.
 - Zato te i zoven.
- Oh, ispričavam se. Nisam znao...
 - Ne seri.
 - Žao mi je.
 - Kažen ti, pusti sad to.
- Ne, mislim, žao mi je, vaša ponuda nije prošla.
 - Kako!?
 - Odbijena je.
 - Molin?
 - Drugi je ponudio više.
 - Molin!?!
- Niste me dobro čuli? Rekao sam...
- Dobro san te čuja! Ali, mi imamo dogovor, Eltone! 'Očeš da te sutra više nema!?!

- Stvarno mi je žao, gospodine Kursar, ne odlučujem samo ja. Da je do mene...
- Koliko su ponudili?
- Više, gospodine, puno više.
- Koliko više?
- Neusporedivo više.
- Kakva drskost. 'Ko je to bija?
- Gospodine, ne mogu vam...
- Ne zajebavaj se sa mnom, Eltone!
- Gospodine Kursar, nemojmo stvarati probleme. U ovom trenutku, ne mogu s vama podijeliti taj podatak i vi to dobro znate. Mogao bih biti izbačen iz komore. Ionako ćete uskoro saznati i sami. U svakom slučaju, pumpe su otišle drugome. Kolonizatori neće udisati vaš kisik, molim vas, pomirite se s time.
- Ali...
- Ali?
- Malo sam pomnije proučio vašu dokumentaciju.
- I?
- Sustav za napajanje možda i nije najbolja opcija za vas.
- Pazi što govoriš, Eltone, još jedna greška i gotov si. Kako to misliš „nije najbolja opcija za mene“?
- Vaša bi se sredstva mogla bolje uklopiti u neki drugi sektor.
- Što predlažeš?
- Sustav odvodnje.
- Misliš, sanitarni čvor?
- Nitko ne bi htio da se prvi Marsovci uguše u vlastitim govovima, zar ne gospodine Kursar?
- Znači u problemu su?
- Da.
- I?
- I mislim da bi jedna od vaših kompanija mogla uskočiti.
- Jasna stvar. Dobro si proučija. S cijevima smo i krenili. Još prije stotinu godina. Taman prije nego je bukniya turizam.
- Eto, vidite. Dakle, slažemo se oko toga? Kad još malo razmislite, uvjeren sam kako ćete uvidjeti da su i rizici znatno manji.

– Kako to misliš?

– Ako, ne daj bože, gore zakaže sustav za napajanje zrakom, bili biste odgovorni za smrt milijuna ljudi.

– Istina.

– Ovako, ljudi će vam biti zahvalni već i zato jer za sobom mogu pustiti vodu.

* * *

Po ulicama i trgovima diljem planeta bili su postavljeni zvučnici. Nakon što je Glavni tajnik UN-a objavio vijest kako su svi brodovi sigurno lansirani iz Zemljine orbite, uslijedila je pauza, čekalo se da se i oni oglase.

* * *

– Jeste li sigurni da me čuju?

– Da, gospodine.

– Sve je spremno?

– Naravno, gospodine.

– Dakle, mogu početi?

– Možete početi, gospodine.

Rasla je napetost. Da se nisu slučajno predomislili? Samo da se ne predomisle.

– Koliko kasni transmisija?

– Ne kasni, gospodine, slušaju vas u stvarnom vremenu.

– Aha. Ali, mislio sam da u svemiru...

– Tek smo izišli iz orbite, gospodine.

– Aha, u redu. Dakle, mogu početi.

– Možete, gospodine.

– U redu. Bit ću kratak.

Mikrofonija zapara tišinu, zvučnici zakrče, a iz njih se prolomi muški glas. Bio je to Antonio Kursar, najbogatiji čovjek na svijetu. Što zapravo i nije bila istina.

Antonio Kursar sada je bio najbogatiji čovjek u svemiru.

Njegova je poruka Zemljanima bila izrečena na engleskom i svojom je sažetošću savršeno odražavala nadutost po kojoj su ga poznavali.

Rekao je:

– *So long, suckers!*

Službenog odgovora sa Zemlje nije bilo. Sada je s naše strane nastupila tišina.

– Jeste li sigurni da su me čuli?

– *Sasvim sam siguran, gospodine. Možda ih je zbunila vaša poruka.*

Ne, nije nas zbunila. Tako smo nešto i očekivali. Naredba koja je potom izrečena protokolarno je istog trena upućena svim kontrolnim tornjevima svih svemirskih agencija na Zemlji i također je bila kratka i sažeta. Glasila je:

– Prekinite sve veze.

– Sve veze prekinute. – glasio je odgovor.

Ostali su sami.

U svemiru.

So long, suckers. – pomislimo svi mi.

* * *

Onih pet posto čovječanstva spakiralo je svoje kovčege i otišlo.

Ostavili su nas.

Zauvijek.

Hvala im.

* * *

Nismo se više ni spuštali dolje. Zaspali smo na krovu.

Kada se spustila noć, mogli smo ih vidjeti. Bili su tek slične točkice svjetla na kursu po zvjezdanom nebu. Gledali smo ih kako odlaze sve dok nam oboma oči nije zaklopio san.

Ne sjećam se da smo ikad prije sanjali.

Probudio nas je odjek pjesme iz drugih dijelova grada. Već je zorilo. Mnogi su još uvijek slavili. Sunce samo što nije izašlo i zrak je bio mirisan i svjež.

– Jesu li to naši? - upita me Loti sklopljenih očiju.

– Nisu. Naši svi spavaju.

Na trenutak mi se učini da čujem ptičice.

Cvrkut. Jesu li tako to zvali? Mi ne poznajemo cvrkut. Samo gukanje.

Ali, mora da sam se prevario. Ptičice se tek imaju vratiti u naš grad. Nakon što im zasadimo drveće. I nanovo uredimo parkove. Uopće ne sumnjam. Vratit će se.

Sišli smo niz stubište. Žar je još tinjao pod naslagama pepela. Psi su po podu prevrtali čaše i tanjure. A Bašić i Babić i dalje su spavali.

Osim nas dvoje činilo se da u bloku više nije bilo budnih.

Izišli smo kroz vatrogasni prolaz na ulicu.

I tamo je bilo prazno.

Kako smo i navikli.

Iz susjednog bloka na ulicu potom iziđe dvoje odraslih i s njima djevojčica.

Pozdrave nas toplim osmijesima.

U njima nije bilo pretjerivanja. Samo zadovoljstvo.

No, njihovi su osmijesi bili u suprotnosti s predmetima što su ih držali u rukama.

Malj u očevim. Lanac u majčinim.

U kakvu se to bitku ide nasmiješenog lica?

Pridružimo im se i nastavimo zajedno. Niz ulicu do kraja bloka pa lijevo iza ugla na sjever.

Tamo su se ulice već punile ljudima.

Izlazili su iz svakog ulaza.

Doskakivali su s prozora.

Izvirivali iz skrivenih prolaza.

Na desetine. Možda stotine.

U tišini.

Bez izgovorene riječi.

Svi do zadnjega nasmiješeni.

Svi do zadnjega naoružani do zuba.

Pajseri.

Čekići.

Kliješta.

Kuhače i kuhinjski noževi.

Štogod su već mogli uzeti od kuće.

Loti i ja, među njima svima, primimo se za ruke.

Hodali smo ujednačenim koracima prateći ritam gomile. Kroz sporedne ulice mogli smo se uvjeriti kako je svugdje bilo isto.

Rijeka ljudi preplavila je ulice grada.

A nigdje ni glasa.

Pogledi su bili dovoljni.

Blok za blokom.

Kvart za kvartom.

Sve dok ulice nisu prestale voditi dalje.

Tamo smo u tišini stali i dobro procijenili neprijatelja pred sobom.

Ogradu.

Žičanu ogradu.

Nije postojao plan. Nitko nije mogao predvidjeti što će se dogoditi sljedeće.

Tko će od nas prvi krenuti?

Bila je to Loti.

Pristupila je ogradi i odnekud izvukla grickalicu za nokte.

– Otkud ti to!?! – viknem od iznenađenja.

To privuče pažnju ljudi koji su stajali podalje od nas i nisu nas zbog toga mogli vidjeti. Krene radoznalo komešanje. Svatko je želio vidjeti djevojčicu koja će prva prerezati ogradu.

– Psssst. – odgovori mi Loti i grickalicom pritisne žičanu nit.

Isprva jednom, a potom i objema rukama.

No, žica je bila žilava. Morala se potruditi. Uvijati je, izvijati i savijati.

I sama se Loti cijelim svojim tijelom uvijala, izvijala i savijala, sve dok žica na ogradi konačno ne popusti.

U tišini, čuo se *klik*.

Ljudi najbliže nama zaplješću.

Zaplješću i oni oko njih.

I oni oko njih.

I oni oko njih.

Aplauz se širio sve do zadnjih zbijenih redova.

Miljama daleko.

Pljeskao je cijeli grad.

Ko ih jebe! – povede netko.

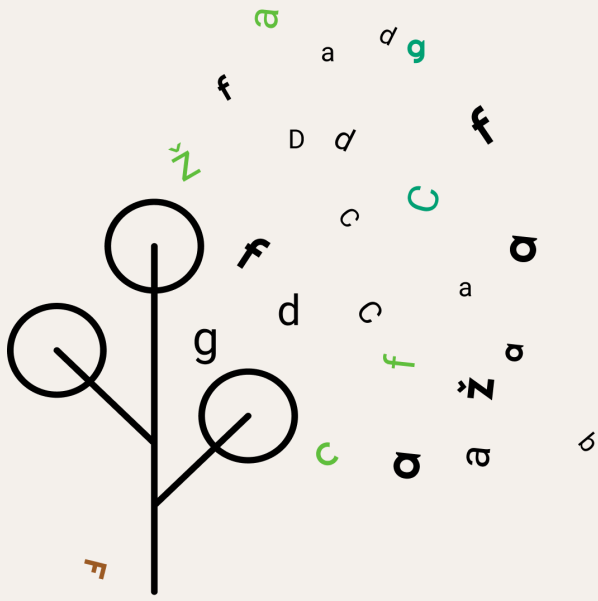
Ko ih jebe!!! – odgovore drugi.

Ko ih jebe!!! – poviču svi zajedno uglas i navale na ogradu.

Svom snagom. Sa svim naoružanjem.

Pregazili smo je lakoćom kojom se rješavaš tereta koji si na leđima predugo nosio.

I zagazili na zemlju.
Tako podatnu pod đonovima naviklima na beton.
Tako stranu. Tako nepoznatu.
Tako slobodnu.
Neki su od nas na zemlju kleknuli pa plakali.
Drugi su po njoj polijegali.
Svom se dužinom ispružili.
Kotrljali, valjali, i suhom zemljom se o lica trljali.
Loti i ja izuli smo se i po zemlji nastavili hodati bosu.
Baš kako smo na krovu i maštali.
Ne sjećam se jesmo li ikad prije hodali bosu.

DENIS GILJEVIĆ

Denis Giljević (1971.) drugorazredni je prvoloptaš, agresivna vrsta koja se brani prizemnim šalama, narušava prirodnu ravnotežu dobrog ukusa te ugrožava autohtonu foru i fazon. U prijevodu s besmislengleskog omatorjeli je kvazinovinar, parakopirajter, pseudodizajner, olfoperformer, nazovipisac, foromontažer te zadrta uzaludistički papazjantimaterijalist. Unatoč diplomi PMF-a – sve je samo nije inženjer biologije. Osim u jedinom službenom ukoričenju (Prodane dušice, 2007., Translator), pričuljci su mu razasuti po zbirkama & časopisima (Lift, Pišem ti priču, Ljudi bez osobina, Književne vertikale, Split Mind...). Kratki su mu pričvajzi osjetili finala natječaja „Slavko Kolar” (2017., 2022. i 2023.) i Zvona i nari (2017.) te natječaja časopisa Kvaka (2019.).

Najslade su ipak prva i druga nagrada za najbolju SF priču (Istrakon, 2007. & 2008.), treća nagrada za satiričnu priču „Bog uzima, bogat daje” (Nušćijada, 2022.), prva nagrada za dječju priču „Roni Suzić u petlji prevrtljivosti” (GK Solin, 2023.) te druga nagrada za priču „To će biti taj dan” („Zlatko Tomičić”, 2024.). Najslade su odnedavno zasladile i druga nagrada na VII. međunarodnom festivalu književnog stvaralaštva FELIS u Lazarevcu te treće mjesto na natječaju „Zagrlj Zemlju pričom”... Neuspjeha je, dakako, bilo daleko više.

Od danas do sutra živi i od jutra do sutra radi (budalaštine) u Zagrebu.

Evolucija

Ljeto se bacilo na livadu svom svojom težinom i najprije ugušilo nježne izdanke neprilagođenih biljaka. Zatim se obrušilo i na sve ostalo. Sasušene vlati visokih trava i žedne grančice niskog raslinja pucketale su pri najmanjem pokretu kao da su bačene u vatru.

Glava zarasla u pepeljastu dlaku što je izvirivala iznad ušiljenih vršaka pozlaćenog bilja nije se stoga mogla više približiti ni milimetra, a ni dovinuti se kako da preplanulo tijelo provuče kroz travu i prišulja se nečujno – žrtva je lovca spazila u trenutku kad je bio udaljen velikih dvadeset koraka te se nakon kratkog i prodornog vriska u kratkim snažnim skokovima uspela na obližnji proplanak. Ondje je čučnula, zaklonila dlanovima oble grudi koje su se nadimale i zadihana promatrala što slijedi. Nije izgledala nimalo ustrašeno. Lice joj je bilo ozareno, izraza kakvog bi si odabralo Sunce kada bi se odlučilo zauvijek nastaniti na Zemlji i preuzeti novome domu prikladniji oblik, više prijateljski prema susjedima. Grleni zvukovi koje je ispuštala bili su nešto između kikota i glasanja morskih lavova. Dugim je rukama obujmila potkoljenice i stala se u čučnju njihati poput prežderanog i zdepastog pingvina.

Lovac se uspravio. Trava mu je sad jedva sezala do pupka. Bio je upečatljiv primjerak. Mišići su bili čvrsti, mladi, napeti, spremni. Duh odvažan, nepokolebljiv. Blijedi ožiljci po njegovu tijelu bili su rijetki i prkosili sunčevim zrakama koje ih nisu uspijevale spaliti poput ostatka kože. Mumljajući i gundajući lovac se zaputio prema proplanku.

Čekala je i likovala. Lovac se primicao. Ispružio je ruku prema njezinoj kosi koja je poput dimne zavjese skrivala lice, a ona se, kako bi još jednom izmakla dodiru, strovalila na leđa. Lagano se zaljuljala na sparušenom busenju kao prazna orahova ljuska. Kada se napokon opružila, mazno se protegnula i ušuškala u beživotne pramenove proplanka.

Zatresao je glavom kriveći usne. Kada se iznenada bacio na travu i rukom

joj pritisnuo trbuh, skvrčila se i okrenula na bok. Slabašnim se otporom nije uspijevala izvući iz stiska, ali je po njegovim čvrstim bedrima ipak zasadila sjeme nekoliko manjih modrica koje će niknuti još prije večeri. Cijuknula je par puta kao miš u klopi čim je osjetila njegove zube na vratu, a onda se prestala micati. Ležali su u grču možda minutu, a onda je lovac oprezno podigao glavu. Lovčeva ruka koja joj je pritiskala trbuh uspjela se, škakljajući je prstima cijelim putem, na vrh njena kuka. Sada je ponovo mogla činiti što ju je volja, čak i pobjeći. Bila je brza i okretna. Promeškoljila se, okrenula, ali se nije izvukla. Suha joj je trava bockala leđa. Dlanovi koji su joj dotad kao gusjenice puzali po oštrim vlatima i ostavljali za sobom jedva primjetan trag znoja na izgaženom bilju, naglo su odskočili i uhvatili se njegovih hrapavih obraza. Prijekorno ga je pogledala dajući mu do znanja što bi mu se moglo dogoditi ako je sada ostavi. Vjeđe su mu se sklopile nekoliko puta, kao krila leptira koji se nakon dugog leta odmara na čupavom tepihu cvjetnih prašnika. Sada je on svojim dlanovima pritiskao njezine uši, kao da joj želi utuviti u glavu nešto što nikako ne uspijeva ući na drugi način. Lica su im se nakon kraćeg uzajamnog promatranja potpuno smekšala, a usne razdvojile. Dvije glave kucnule su se napokon žustrim poljupcem i nazdravile svojoj zaljubljenosti.

Jezičci žedne trave uspjeli su liznuti tek nekoliko pionirskih kapi znoja zanosom iscijeđenih tijela, kada je on iznenada tiho jauknuo i uhvatio se za potiljak. Uzdrman iznenađenjem, lovac je neoprezno, nesmotreno, podigao glavu. Desetak novih projektila sručilo se na njih, ali samo je jedan pogodio metu, lovca, malo iznad uha. Zgrabio je kvrgavu kuglicu, krutu naboranu opnu priljubljenu uz tijelo krupne koštice, dok se bez snage kotrljala niz njezin napeti trbušić. Prepoznao je plod sitnolisnih grmova s ruba šume kojem je vrućina pojela hranjivu mesnatu nutrinu i ispljunula tvrdu grudicu.

Lovac je iščupao nekoliko busena s kojih je visjelo nešto suhe zemlje i sitnog kamenja te ih zavitlao daleko od sebe. Posjedjela livada podno proplanka bila je zasuta kišom čupavih bombica. Iz trave, ruku podignutih iznad kuštravih glava u opasnosti, izletjela su djeca. Lovac je riknuo poput zvijeri, oštro zamahnuo glavom te se pridigao kao da će trkom krenuti za njima. Dječica su se razbježala na sve strane te svojim piskutavim povicima istjerivala poplašeni životinjski svijet iz gnijezda i privremenih skloništa. Sve se zanijhalo i

razbudilo, livada je progovorila bez daška vjetra. Gledao je za razbijenom vojskom malih vragolana i vrtio glavom sve dok ga nije ubola dugim noktom kako bi pažnju ponovo skrenula na sebe. Pružila je ruke prema njemu i nekoliko puta žustro kimnula. Zadihana su se dječica polako grupirala na sigurnoj udaljenosti, u krhkoj hladovini na granici livade iscrtnoj visokim deblima spaljenih jablana kao nespretno zašiljenim olovkama.

Stiskala se uz njega i grabila mu ruku kao da se penje po kratkom užetu. Obgrlio je njezina ramena i snažno privinuo. Zajedno su promatrali događaje na rubu livade. Netom okupljena djeca nisu dugo ostala u hladu. Jedna po jedna, dječje glave ponovo su zaplivala dubokom travom da bi nakon nekoliko metara zaronile i ponovo nestale. Iz šume je izronila skupina odraslih. Odmah su se stali rješavati teškog tereta sa svojih leđa uz krikove i dahtanje. Mirisi mesa, fermentiranog voća i začinskog bilja počeli su izvlačiti djecu iz njihovih travnatih skrovišta.

Par na proplanku radosno je poskočio i stao pridošlicama mahati iz sve snage, poskakujući i sudarajući se bokovima. Iako iscrpljena, grupa je uzvratila jednakom razdraganošću.

Zagrljeni, uputili su prkosni pogled Suncu koje će kad-tad morati zaći i prepustiti im zvjezdanu čar noći. Sjurili su se s proplanka, potrčali prema grupi već razdvojenoj na one koji će zakratko otpočiniti i one koji već počinju pripremati obrok. Još jedna topla noć u kojoj će zaspati s rukama na punim trbusima bila je pred zajednicom.

Velike ptice dugo su prelijetale na jednu noć posuđenu livadu, putujući sa sjevera na jug, s juga na istok, sa zapada na sjever, sa svih strana svijeta dolijetale i odlijetale u velikim gustim jatima, brodile nebom suvereno, kao da im nitko ne može ništa.

Kad bi se negdje na ovom utihlom planetu mogao pronaći itko iole sposoban mućnuti glavom na stari način, sastaviti riječi i poredati ih u rečenice, kad bi postojao itko kadar izustiti ih... Morao bi sada potrčati i klicati iz svega glasa: „Heureka, kakve li sam krasne primjerke ljudske vrste pronašao!”

Možda bi ih poželio sve do zadnjega pomilovati po kosu razrasloj poput grive, razrađujući grozničavo plan kako da ih najlakše privede sustavnom

proučavanju, komercijalnoj ili možda vojnoj upotrebi. Kao što bi učinio i sa svim drugim. Nasreću, takvog koji bi mogao izgovoriti riječ *postapokalipsa* i razumjeti je, već odavno nije bilo.

Najviši vrhovi prkosili su sunčevu peckanju, prema dolinama i kotlinama plazeći svoje duge bijele jezike tisućljetna snijega, iako su možda bili svjesni da će ih ono naposljetku doseći i sasjeći, odgristi bez milosti. Sjeverni vjetar gdje god bi s visine digao ruku na divlju prirodu koja je udar šutke otrpjela i nije uzvraćala. Južni se, izravnavajući račune sa sjevercem, negdje drugdje podvlačio ispod prvorodjenih listića mladih biljaka i grijao im dom. Doline je ispunjavalo zadovoljno zavijanje čopora, a jeka je ponavljala sporadične čarke dubokim kanjonima razdvojenih krda. Tek poneko podrhtavanje tla tutnjilo je na drugom kraju svijeta. Rijetki otočni vulkan usred ničega puknuo je poput čira, a ranjenu površinu oceana brzo su zacjeljivali valovi. I ništa drugo. Skupa s jedinom pravom savjetnicom uz svoje prijestolje, prirodom, Zemljom je vladao mir. Čovjek je evoluirao.

Izbor priča
pristiglih na
natječaj

NADA VUKAŠINOVIĆ

Nada Vukašinović rođena je u Osijeku, a živi u Svetom Ivanu Zelini. Završila je pedagogiju, komparativnu književnost i bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Piše poeziju, putopisne, kriminalističke priče te književnu fantastiku. Objavljuje u časopisima i na internetskim portalima. Priča „Pila sam kavu s Carlom del Ponte” uvrštena je u antologiju suvremenih kratkih književnih formi na Međunarodnom festivalu suvremenih književnih formi u Skopju (2021). Na književnom natječaju Hrvatskog sabora kulture 2021. i 2024. dodijeljena joj je za poeziju Plaketa

Pavleka Miškine. Na Međunarodnom književnom

natječaju „Stanislav Preprek” u Novom Sadu osvojila je drugu nagradu za kratku priču 2020. i 2024. te za poeziju drugu nagradu 2022.

Za putopis Piter, nebo, Neva, 2023. osvojila je nagradu organizatora / Udruge za kulturno stvaralaštvo „Franjo Horvat Kiš” Lobar Općine Lobar.

Nagrađena je na anonimnom natječaju Matice hrvatske u Osijeku za najbolji prozni tekst 2014.

Objavila je knjige, zbirke kratkih priča: Slučajno (2015.), Izgubljena rijeka (2021.), zbirku poezije Slike na koži (2022.), roman Još jedna vrata (2024.).

Duboki naklon stablu

Uzavreli dan se rađa. Započeo je bez rose i sjene. Rastaljeno sunce puni solare, a iz živih bića curi *vis vitalis* i Alma se teško premješta iz vrele noći u jutro. A jutro je crveno i otrovno kao gljiva muhara. Pregrijana soba, pregrijan krevet, pregrijani snovi. Teško diše, vrelina navire iz usta i očiju i kao da jutros opet ima povišenu temperaturu. Uskoro nemoćno pada u san. Sanja bijele mačje šape na vrelom limu. Budi se i puše u svoje vrele dlanove. U plastično nedoba sve je bolesno, ljudi su dehidrirani, pothranjeni i često na infuziji, uzimaju različite dodatke prehrani. Jedu zamjensku hranu, zamjenski sir, zamjensko meso, zamjensko voće.

Zbog velikih sustava za hlađenje bez struje često ostaju gradovi, regije pa i cijele države pa su ljudi zatočeni na aerodromima, u bolnicama, bankama, liftovima, automobilima.

Na mobitelu se često zacrveni upozorenje, nemate pristupa sustavu.

Izmjenjuju se ciklusi, neciklusi, superćelije, užarene peke, toplinske kupole, pijavice, ali što o tome znaju ružmarin i majčina dušica. I kukuruz se predao i klonuo, a ruža teško diše, suši se i propada.

Živi se u reciklažnim dvorištima u kućama isprintanim 3D printerom. Razvrstavaju otpad na organski i anorganski. Na cijeni su biomasa i implantati od plemenitih materijala. Teško je pronaći skrovito mjesto bez nadzora kamera. Reciklažna dvorišta zauzimaju ulicu po ulicu. Žive u slabo povezanim zajednicama. Ali svaka zajednica se s vremenom raspadne, kao što su se raspale obitelji. Možda se raspadne i ova. Alma već dugo boluje od usamljenosti, jer su razgovori zabranjeni. Zeleni ovratnici sve kontroliraju.

Alma ima otisnut kod na nadlanci i na kraju ga dana učita u kalkulator. Koliko je danas spasila resursa? Koliko je stakleničkih plinova poslala pod kupolu? Novac je bezvrijedan. Donekle pristojan život omogućuje nizak broj ugljičnog otiska. Ograničeni su priprema hrane, putovanja, hlađenje doma, tijela, nova odjeća, jer sve to povećava ugljični otisak.

Danas je aplikacija očitala povećan broj ugljičnog otiska. Kupila je nove tenisice, zaštitne naočale, podgrijala polugotovu hranu u mikrovalnoj, napravila kolač u 3D printeru. Nastoji se odgovorno ponašati prema *Zelenoj korporaciji* jer nije konfliktna osoba i ne želi stvarati probleme.

Nikada nije bila na suđenju u *Zelenom kartelu*. *Zeleni ovratnici* znaju biti nemilosrdni. Najmanje im je stalo do ljudi i to je razumljivo. Ljudi su trošak.

Neobično je gledati nasmiješene ljude dok govore da im je dobro usred toplinskog vala, dok živimo u apokaliptičnoj slici zadnjeg prizora. Još je neobičnije tražiti spas u snovima i to od čarobnjaka i vilenjaka, misliti na Moire u vrijeme holograma i virtualnog života. Mislili su uvijek ćemo imati rijeke i šume i plodnu zemlju i dobre ljude oko sebe. Sve su uzimali zdravo za gotovo.

Vrijeme je da se riječ „Život“ kao kraljicu svih riječi smjesta vrati na jedino mjesto kojemu pripada, na prijestolje. Tu riječ treba pisati velikim početnim slovom. Samo ako nije prekasno. O tome je Alma razmišljala kada je prala zube s nekoliko kapi vode na pasti za zube.

Ispod znojnog jastuka izvlači listu zabranjenih riječi. Strogo se kažnjavaju oni koji ih koriste. Zato ih čita šapatom kao i sinoć. Pod jastukom čuva daleko od tuđih očiju i neke blijeđe fotografije. Pokušava što duže zadržati stare slike u glavi, još iz vremena kada je bila dijete i kada je svijet bio mlad. Alma je bila učiteljica i uvijek je radila popise za kupovinu, liste želja za rođendane, planove za vikend, za putovanja, za nedjeljne ručkove. Voljela je riječi i znala je s njima.

Tako je ispisala i listu zabranjenih riječi da ih sačuva za nove generacije, jer djeca ne znaju što smo imali. Djeca ne znaju za zime i visoke snjegove, za sočno voće, za okus rajčice na nepcu. Nove generacije će pamtiti isti okus isprintanog kolača i odreska na žaru, pamtit će superćelije, kupole, olujne noći, uragane, snomoricu.

Na staroj fotografiji vidi svoju majku u ljetnoj haljini na crveno lišće kako jede zelenu jabuku. Mama je još lijepa i ima bijele ruke. Tim bijelim rukama mijesi tijesto i peče kruh u peći koja se zažarila. U dvorištu je ispod stabla bijelog duda bunar obrastao zelenom mahovinom. Malo dalje je zeleni vrt s gredicama paprike, krastavaca, luka, salate, mahuna. Svakog dana dopisuje nove riječi: zeleni čamac u rijeci, plavi bicikl, svilenkasta prašina, mirisna kamilica, ivanjsko cvijeće, tulipani, zumbuli, kolač s makom, s orasima, pogačice s čvarcima, lubenice pod krevetom, grožđe u kolima, plavi mak, limena kantica za mlijeko, bijele šljive, trešnje, višnje, marelice, crvene kokoši, krijesta šarenog pijetla, guske na rijeci, sladoledar na biciklu, parkovi, šume... potok, duga sjena na potoku, hladovina ispod oraha.

Kad se nešto veliko zakotrlja iza brijega nikada ne vidimo dobro i ne razumijemo jer smo ili preblizu ili predaleko. Nemamo cjelovitu sliku, tješimo se i kažemo to je samo vjetar.

A životinje se umire i osjete tišine biblijskih razmjera, osluškuju i znaju s koje strane prijeti opasnost.

Nebo nad glavom teško poput olova. Čula je svoj vreli dah u zgusnutoj tišini.
– Kako to da vjetrovi pušu iz Afrike do Europe i onda stanu?

U ponedjeljak popodne se zamračio cijeli grad. Uskoro je bio prekriven pijeskom. Požar u Parizu, poplava u Londonu, pijavica u Čazmi, uragan u Čakovcu, tuča u Krapini, u Bjelovaru.

Gore parkovi prirode! Pred užasom vatre, pred jezicima koji rastu do neba, čovjek osjeti koliko je sitan i bespomoćan, ali kasno, prekasno. Zemlja je spaljena. Ništa više nemamo. Odavno su sve rasprodali.

Živimo u razdoblju Antropocena, samo ne znamo jesmo li na početku ili usred šestog izumiranja? Imamo li rezervni plan?

Alma piše dopis zelenim ovratnicima o životu ispod kupole u uzavrelom gradu, o iskrenju električnih vodova, o mekanom asfaltu na cesti, kapima vode iz slavine, iako oni sve to znaju. Pita ih za rezervni plan za preživljavanje i traži dozvolu da posadi barem desetak stabala u reciklažnom dvorištu. Zeleni ovratnici žurno šalju e-mail i zabranjuju takav eksperiment jer nije stručna za posao, a i stablima treba voda. A svima je poznato da vode nema dovoljno niti za ljude. Vlasti pišu da su oni tu da brinu o njezinu zdravlju i učinit će sve što je u njihovoj moći.

Od silnog udaranja glavom vrane su jutros padale mrtve pred njezina vrata, a još prije mjesec dana su mirno stajale na betonskoj stazi i pažljivo pratile njezine pokrete. Učili su djecu da su one dugoživuća bića, zbog mutacija, a mutacije ne moraju biti uvijek loše. Ni vranama se ne piše dobro.

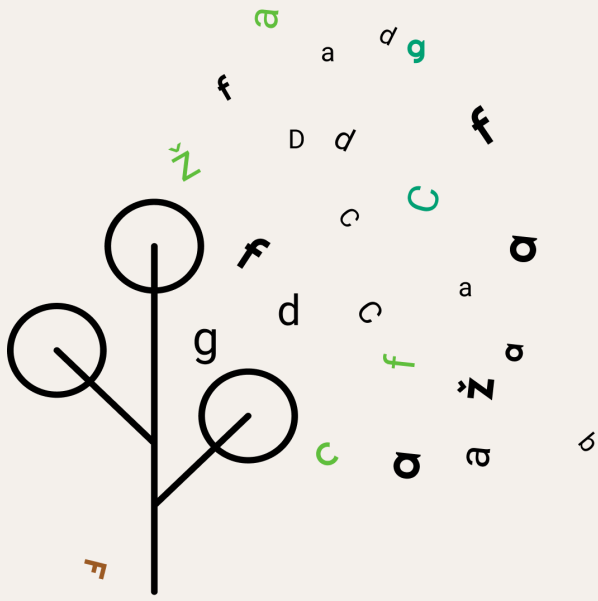
Što bi životinje mogle učiniti za svoj spas, što biljke?

Alma izlazi u noć i obilazi reciklažno dvorište. Svaka stanica njezina tijela je na oprezu. Dvorište već dugo izgleda poput zgarišta. Pronalazi mjesto daleko od hladnih očiju kamera.

Uvijek se divila onima koji su spašavali mlada stabla. Ljudi, koji su noću ilegalno sadili stabla bili su njezini superjunaci. Životinje mogu odletjeti, otići, otploviti, a stabla ne mogu krenuti u potragu za vodom, ne mogu se seliti, mogu samo klonuti i umrijeti.

Trebalo joj je dosta vremena da izbací prvu štíhaču zemlje pa zatim još jednu, pa još jednu, sve dok nije izvadila punu šaku rahle crnice. U rupu je nalila vodu iz plastične boce. Pažljivo je posadila slabašno stabalce oraha. Spustila se na koljena i nježno rukama obuhvatila novi život. Nema puno izgleda za dobar ishod, ali obilazit će ga i zalijevati pod okriljem noći.

Ne može samo sjediti ispod užarene peke, smiješiti se i govoriti dobro je. Pozdravila je mlado stablo jednim dubokim naklonom.

ĐURĐA VUKELIĆ ROŽIĆ

Đurđa Vukelić Rožić (Vidrenjak, 1956.) živi i stvara u Ivanić-Gradu. Objavljuje poeziju i prozu na hrvatskom i engleskom jeziku te kajkavskom dijalektu. Izdala je 23 autorska djela. Šesnaest godina bila je glavna i odgovorna urednica časopisa IRIS te uredila i prevela niz zbornika i antologija iz područja japanskih kratkih pjesničkih formi. Za svoje radove primila je stotinjak nagrada i priznanja u zemlji i svijetu.

Minus trinajst

Čim sam se zbudila i zvekla spod svoje premile tuhice od pahulice naših gusek, zamotala sem se v topli šlafrok, obula vunene štumfe kaj sem je sama naštrikala od domače vune. Pogledela sem na termometer kaj ga je moj gazda složil blizu jobluka z vajske strane kuvinje. Minus trinajst.

Baš me razveselilo stanje stvari, dobro je da se zima drži zime, a ne da kesni kaj naši putnički cugi. Gda niske temperature zavostanu za zimu i v protuletje sfure sirotinjske vočke i gorice, am je to za plakati! Ode muka nikam i za ništ, a pomoči si nemremo. Sad, ak bar tjeden dana drži te jaki, debeli mraz, buju se prekleti španjolski puži smrzli i pokrepali. Sekak se oču te gamadi z vrta rešiti, a da ne trujem tlo. Solim je, paprim je, sipam pepel okraj gredic z povrčem. Borme sem videla susedu Marekovičku, za mesečine ih je vuz bateriju pobirala! Kaj je Španjolec Kolumbo ni odpelal v Ameriku, nek su je naselili v našu bogečku Horvacku? Imamo strane radnike, to razmem, ali ovo?

Lani je moj dedek primetil da mu z gajbe kradem pivu za tu gamad od pužev. Gda sedne pemzija, on na traktoru doveze doma tri gajbe pive. To je za pomoć gda se krave teliju; susedi dojdou pomoći, veterinara treba počastiti gda dojde vuštrojiti odojke, cepiti kaj se mora cepiti. Po letu je mrzla pivica z zdenca najbolši lek za vse; umor, lenost, anksioznost, vse leči. Muži skup dudaju saki svoju pivicu, požale se jen drugomu na svoje babe, i onda pleme ide dale. Leže je sopsti.

I pužima je piva nekaj prefinoga, borme imaju maratonska natecanja na jenomu stopalu. Ko bu prvi dobežal do šanka, i lepo se napil, i to zabadav. Hiža časti. Bar se ne tučeju ko muži v birtije. Same ločeju i – krepaju.

Ne bi moj dedo ni primetil da mu fali piva tu i tam, nek sme se ali baš gadno pokecmali, i to zaradi skoro ničesa, a ja, zbrblala sem mu da je kaj puž, jer voli piti pivu. Borme dva dana nis morala kuvati, vozil je na burek i čevape! Gajbe z pivum preselil je v svoju radionu. A sem se ja snašla. Nigda mojim vrtnim pužima ni sfalelo pive. Čim je ostavil načetu flašu negde na

dvorišču a prešel po halat ili za kakovim poslom, hopla, pol deci odlijem za pužeke. Vraga on zna kuliko je pive pocuclal. Vse dok se ded ni spametil i donesel doma četiri race i racaka, one indijske trkačice z Međimurja, kaj najvole puže jesti. To je nejni kavijar. Problem rešen. Jedino, malo se zgubilo na akcije i igre, a Bože moj, bum ja već nekaj drugo zmislila, ne bu nam dugočasno.

Gda sem vu to zimsko jutro zišla z hiže van, prvo sem prešla videti kak je naše blago bavilo obnoč. Gda sem otprla vrata štale, toplina me je zapahnula a kravice i konjeki, vse je obrnulo glavu k mene, kaj da me pozdravlja. Prvo sem zafalila Svevišnjemu na našoj toploj štalici, kaj smo ju zidali i ofrajhali na vreme, gda smo još bili mladi i pri snage, naj bi naše marve bilo lepo toplo po zime, a po letu zdržljivo, gda se propuh naredi. Ionak oblok mora biti rasprt zaradi lastavic kaj na gredam znad blaga imaju svoja gnezda. V protuletje i po letu, štalica je puna žvrgolečega veselja gda stareši dolete z jelom v klunu! A komarci, obadi, muhe, vse se to seli v gvate ptičekov, kaj marvu ne grizeju. Tak da se zjačaju na putu za Afriku, kolevku čovečanstva. A borme sme joj lepo zafalili za vse!

Čera, gledim otvorenje pariške olimpijade, je vu to hičeno puno penez, bi se zotem moglo v te bokčijske Afrike bar pedeset betežnic, i isto tuliko fabrik rane narediti, posaditi mlade huste i dovleči vodicu z velikoga jezera, kaj je potonulo gliboko pod peskom pustare. I decu v škole slati. A su tu i Francuzi gospodarili i bedu ostavili, skup z drugim zemlama. Denes inženjeri moreju vse, ak im pulitikanti dopuščaju. Domači ljudeki bi imeli svoje vrte i livade, sami bi se ranili, ne bi im ostatek sveta slal eroplane koječega, kaj tam cigani preprodavleju a sirotinja ostane lačna.

Za gradnju štale, imeli sme projekt i plan arhitekta, sineka našega suseda Iveka. Te suradnja je na dobro zišla, za neveruvati. Dečec nam je naredil kompjutorsku simulaciju štalice, čak je nacrtao i kravice, i jasje, mala vrata čez ktera hitamo gnoj van i z šlaufom spiremo pod. Raspored vu štalici je skorišćeni najbolše kaj se more, izolacija kak Bog zapoveda, instalacije vode i struje, šalteri, štekeri, lampe... Kravice, konji i svinje su skup, same niski prezid je med njima, podseča na birtaški šank od betona. Kokice imaju tavanski stan ober pujčekov, i dve lepe lotrice kaj im je gazda v svoje radione naredil. Jena za pentranje v kokošinec a druga na gnezda v potkrovju, gde nose jajca. Vse to

skup ne zgledi veliko, a vnuter je pravo bogactvo. Tu i tam se zvečera stiha stanem pod štalski jobluček, čujem stanare kak si mrmlaju, kaj da se spominaju med sebum. A mortí nekaj senjaju pak si tak pomažeju. Retko mi uspeva špijunirati je, svinje jako dobro čuju i mam zbune kumpaniju. A nije ni čudo, kak velika ušesa imaju.

Guske imaju svoju garsonjeru taki, one idu na spanje zajne i spiju v forhganjku, mam za vrate, a pred svinjcem i kokošinjem. Saku večer im prestrem čistu suvu slamicu. One su dobri čuvari taki. Ak se lisica ili čagel špencira po dvoriščtu, one digneju bunu, i pesa zbude. Onda Campepek, brek kaj brek, počne brekati i zbudi susedovoga cucka Čvarka i Marekovičkinu kaju Lajku. Lajanje se širi po selu kaj poplava, ne daj Bože nigda nikome. Za čas se pale svetla po celomu kraju. Tat, bil na četiri ili dve noge, pobegne i treba velika kuraža da se vrne v naše selo. A sekud smo deli velike napise: „Pazi, snima sel!“ I to pomaže.

Druga stvar je naš novi pes Princ, črni kaj nočna mrklina. On je zdresirani, negda je delal za policiju, dopelal nam ga je zet Dragić, naj bi se cucek v penzije vžil lepoga življenja i prirodnoga, zelenoga i zdravoga okruženja na selu. I čuval nas starce od sega kaj nam se more stati. Tak se naša deca osečaju bolše. Morali su nas ostaviti i pojti za svojim življenjem, dizati svoju dečicu. Princ se pritaji v mrkline, pusti tãta na dvorišče, a gda ovi oče pobeči z guskom ili kokoši, kaj je bedača ostala vane i zavlekla se pod kola, onda ostane bez lač i gač. Ovi ga zruši na zemlu, legne si na nega i ni makac. Gda sme naredili probnu akcijsku dramu z kumičom Matom z Čažme, kaj ga Princ ne pozna, borme ga je zrušil na tlo, držal za vrat, ležeči na negvim leđima vse dok Jožek ni dal komandu naj ga pusti. Ja to nis mogla verovati, navek sem gledela seriju „Rex“, a borme sad vidim kak su pesi pametni. Na – 13 °C se nikomu ne splati ležati na smrznutoj zemlici ni jen čas, a kam vuru ili dve. A Princ ima cajte, a i šapam je teplo na bedakove pleči. Jedino, sirota kokoš kaj je skoro bila vkrađena doživi stres, moramo ju voditi k glavoderu za pernata stvorenja, na terapije, naj dojde k sebe. Denes to zoveju šepači čučicam. A gda se ova vrne v bazu i spripoveda drugima kak je življenje daleč od kokošinca opasno, vse se primire z sudbinu i srečne su.

Išla sem skoristiti priliko kaj sem se prva zbudila i naložiti peč, da bum pristavila zajutrik i čaj, kavu, vse kaj nam treba naj bi srečno zašli v novi dan. Večinu teh drev smo brali po šikaram i šume, kaj su se posušila, ih je trebalo zrušiti a hustu i grabe počistiti. Imamo mi svoj kus huste taki, same naj raste i štanca kisika. Lehše je sopsti gda se ima kaj. Vuključila sem centralno grejanje na plin i otprla sem radiatora naj malo zgriju zrak i kupavonu. Gda to delam, osečam se jako svečano i močno, prava gospa, bi najrajše obula stilleto štikle kaj su čeri hitile na tavan. Kak da sem v penthausu, u velikomu gradu. Još da mi neko počisti sneg z dvorišča, posadi cvetje pred hižu i vuz cestu, zasfaltera steze vse do kućnih vrat, naredi tramvajsku prugu pod joblukom... ma, milina. A, nemre mi biti. Nektere gospode je tak celo živlejnje i još nesu zadovolni, same prigovaraju. I još za nas selake pripovedaju kak imamo lepo, smisleno življenje i zato sme srečni.

Gledim, piše fina gospa na svemu blogu, kak ze svega stana v metropole mora gledeti suvu granu nekterega drva, čak mu ni ime ne zna. Niko ju neče odrezati. Onda, posle kiše, na nogostupu pri nejni zgradi asfalt ni ravni pak se tam na vuru-dve pribere malo kišnice. Valda gospa ne zna plivati. Zaprav, nema metlu i lena je ziti van, i onda tu vodu pomesti na travicu. Da je v sirotinjske Afrike, žeđna i lačna, bi ju morala nekak poloviti i juvu si skuvati! Am smo zemlu v oklope deli! A te milostive gospe, zmazane škorne su najveći problem! Dale, žali se milostiva, odrezana je od celoga sveta, grad prepravla trambulinsku štreku, stanicu su pomeknuli tristo metri dale od staroga stajališča, sad mora hodati daleč od svoje luknje vu velike betonske košnice, kaj ni jenu ciglu ni podala ili kantu morta zmešala. Majstore trpela i dvorila. Najbolše da joj nareda stanicu za trambulina sredi kuvinje! Ta su gospoda tak pekmezasta, to ni za verovati.

Nekteri znanstveniki prigovaraju, nesme se drva kuriti i dima delati, to je ščemer za atmosferu. Druga vrpa vuštene gospode veli ovak, druga onak. Trejta mele po svemu. Te vražje lobiranje, ko bi znal kaj je po istine, i koga poslušati. Čera sem na internetu videla jenoga ali baš fino oblečenoga i zrihtanoga muža z petnajst titul, zgledi onak..., pametno i školovano, pripovedal je na engleskomu jeziku. V prevodu je pisalo, nemamo brige, nesu kravice i nejni pezdeci krivi za tu kak vele ozonsku luknju na nebesima, a

borme ni sirotinjske pečice kaj se selaki grijeju i kuvaju si zdravu, domaću ranu, kak rečimo cušpajz kel ili poriluk ze svega vrta. Te gospon je lepo rekel, čak i da nam je tej kak vele uglični otisek duplo veći, to ne bu naškodilo naše prelepe planete Zemle. Ona ima svoje cikluse gda se ladi i greje, kak rečimo, valunge. A sad, mislim si ja, ko je pak nega potplatil naj bi tak pripovedal. Kavuboji kaj vuzgajaju junetinu i govedinu? Komu veruvati?

Jeni se školaju celo življenje naj bi spasili kaj se spasiti more, drugi se bogate zaništavajući sve kaj moreju. A si mislim, bu pamet pobedila, nebu se Homo sapiens zatrl ni zdošel, ni tak bedasti. A mu umetna inteligencija pomore, ak mu pamet skroz-naskroz zahiri. Gda sem se z gazdu išla pospominati o temu problemu, on se setil nekterega filma gde su navučenjaku, bogatuni vjeli i skrili ženu i decu. Moral je pred kamerama reči kaj su mu napisali, naj bi natukli vagone pnez. Te gramzljivost je borme veliki greh, ko je odgajal te ljudeke? Am se detešce rodi z tabulom razom, črez življenje ga formiraju negvi stareši i škole, a potlem iskustvo. Gde se opeče, tam več nejde. Več z osam meseci se pokazalo da oseti i razme kaj je zlo. Tak su rekli znanstviki istraživači, oni dobri.

Zemem košaricu z novinami, odem v špajzu gde v jenoj kutiji držim na sitno porezane kartončke od kojekakvih papernatih škatulah kaj je nosimo z dučana. Ambalaža. Fala Bogu, je od kartona, a ne kojekakve plastike. Zemem jenu kockicu za potpalu, na rostu počistim pepel i za tri minute, pečica gori i veselo puckeče. Ti pepel ide na pole i na vrt, kak i čađa. To prirani zemlicu, kaj bi više i lepše rodila. A gda je jaka zima, nebo je lepo i vedro, dimnjak mam povleče dim, črez luknje na vrate peći ide lepi propuh i pomaže ognju. Celi svet mam zna da su ljudi v te hiže živi i pri snagi. More se dojtj na kavu... Pervo gledim čez jobluka na vse strane okraj nas, jel vsi rafungi kašljaju dim. Nesu amerikanski indijanci bili bedasti, z dimom je pleme z plemenom virtualno komuniceralo, još dok reč virtualno ne bila zmišlena.

Pečica se lepo razgorela. Pristavila sem mam obed, tu takzvanu antibijotsku juvu, od govedske kosti i flama, frtalek stare kokice, šaku peršuna, mrkvice, korabice, pol glavice pečenoga crlenoga luka na tabli, listek kelja, malo celera ... A kak to lepo diši! Gda se kuva tri vure na pečice na dreva, z domačim rezancima, zgrije staro telo i zleči ga. A borme i sinuse i pluća.

Danilo se. Campeku sem nosila tople vode i komadić pečenoga mesa kaj se vlekel dva dana po frižideru. Na vrate svoje cuckarne ima firungu od debele gume, vnuter su dve stare deke. Jožek mu je lepu hižicu zezidal, same rafung i obloček fali. Princ ima svoju deku na seniku, vuz jobluk tak ima celi grunt i pol sela na joku. Skočil je na dvorišće i hodil zdemnu celo vreme, sem ga dragala i zafalila kaj nas je čuval celu noć i dala mu kost, su deca kupila dve vreće za nega, to kaj najveć voli. Puno je kriminalcev v rešt pospremil, vsaka čast negvomu nosu, vuvima i pameti. I školam kaj je moral prejeti, ni to lahko. Kokoši i guske sem pustila van, hitila im pol kante kuruzice na znrznutu travu, tak da moreju na svoja gnezda jajca nesti i več kaj živad ima za delati tak rano vjutro. Gda sme se lepo vžili svoje domače rane, planerali sme kaj se bu delalo, kam se pe, ko bu došel. Skup.

Gledim čez jobluk na cestu, mi se čini da se neko klatari po našem šlivaru, zgledi da se zgubil ili je pijan, betežen, same v košule, gačam i z jenu črnu štumfu. Bos. Za Boga miloga, am je zimal! Trknem gazdu, nis se usudila niš reći, znala sem da ga bokca Princ kibicera, nebu na dobro zišlo. Jožek brže bole zeme bundu i šubaru, v ganjku je obul čizme i beš van. Čula sem kak se spomina z princom, zakvačil mu je remen na ogerlinu i držal ga je vuz nogu. Prešla sem v dnevni boravek da mu bolše vidla kaj se dogaja. Sad je Campi digel veliku galamu, za čas buju i drugi cucki počeli dizati tarapanu. Pol sela bu došlo pomoći, piti kavu i pojesti vse kaj v hiži imamo za takve hitne slučaje. Jožek kaj da je razmel poruku kaj mu virtualno pošilam, Campiju je rekel naj ide spat nazaj v cuckarnu, otprl je lesu i zgublenoga muža zazval na dvorišće i v hižu. Ja sem mam pustila vruće vode v škač kaj si bu noge namakal, naj se zgrije, a borme hitila i šaku narezanoga špeka na tavicu da bum prepekla z račjim jajcima. Ko zna kaj se bokcu stalo i gda je zajni put jel. Ga jelo zgrije znutra, vse bu dobro.

Ve ti na nih v hižu. Princ je ostal pri vrate, z nutrašnje strane, ne skidajući očiju z stranca. Ovi je bil zgubljeni. Veli, su ga na ceste zavustavili cura i dečko, toboš trebaju prevoz, auto im se pokvaril. Gda je stal, zvekli su ga z vozila, skinuli, pobrali mu mobitel, laptop, šrajtoflin i odvezli se z negvim novim avutom. Još je videl kak menjaju tablice na avutu. Tukli su ga po glave i kopali po rebrima. Jožek i ja sme se gledeli, a kaj sad? Zvati policiju? Zvati familiju?

Oblekli smo ga i naranili. Ni znal svega broja telefona, ni žene ni firme. Veli, vse je v mobitelu. Atrese se sečal. Veli z mobitelom je slikal tate i poslal sliku kolege z kojim se baš spominal gda je vozil. Pitamo ga za broj mobitela tega kolege, ne zna napamet. A majke ti mile, am sme svoju decu zamala vučili vse o familije napamet. A ovi je kaj drevo, pamet mu je v mobitelu! Kaj da mu se bokcu pomotalo. Jožek je nazval suseda Iveka, policajca, petu hiža od nas, kak se ide od štreke, na našoj strani cesti. Naj pod hitno dojde rešiti problem. Ove je mam dobežal i prama opisu mam zaključil ko bi mogli biti tati. Bedaki, išli su kriminala delati vu svemu selu!

Finoga gospona su policajci odvezli doma, i mi sme pozabili na to. A onda, tak za mesec dana, dostavni kombi nam je dovezel dve velike škatule z imenom nekakve vanjske firme. V jenoj je bila prelepa fotelja kaj se na njoj moglo zibati, a v druge su bili paketi z kavu, keksima, Istarkski pršut, čekulade, puno škatul koječega i jen veliki paški sir. Seg a je bilo. Za neveruvati! A Jožek kaj Jožek, same je mahnul z rukom: „To je on zihher od nekoga dobil za mito, a mu se ni svidlo!“

Još se dva meseca pripovedalo o gosponu i muke črez kteru je prešel. Na sreću, poslal je dost kave i keksi. Gda je napis zišel v cajtungima, iela sem za susede, cajtungšmirere, i pajdaše nuditi gda su se došli uveriti kaj se stalo. A Jožek v cajtungima ... slika mu je lepa kaj Jude Law, ma kaj, još lepša!

Prešla je zima, pregurali sme ju i počelo se iti na pole i vrt. Kakvoga veselja, al bumo sejali, plevili, okapali, brali voće i povrće, ma, lepoga življenja. Pemzijice dojd u saki mesec, kakve-takve, zafalni sme za nje, samo naj bu Mir i naj nas zdravje služi.

Manje poznate riječi:

tuhica – pokrivalo od perja

šlafrok – kućna haljina

štumfe – čarape

sopsti – disati

dobežati – dojuriti

lokati – ispijati

pokecmati – posvađati

obnoč – noću

ofrajhati – ožbukati

husta – šuma

betežnica – bolnica

lačen – gladan

forhganjk – predsoblje

mrklina – tama

bedača – glupača

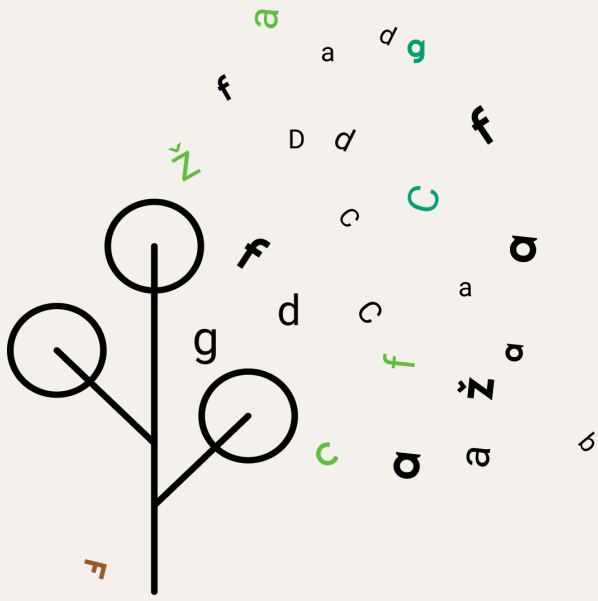
zrihtan – uređen

luknja – rupa

zatrti, zdojti – uništiti

cuckarna – kućica za psa

ogerlina – ogrlica za psa

JOSIP GRUBIŠIĆ

Josip Grubišić. U drugoj polovini šestog desetljeća života; živi u okolici Zagreba; pravnik po zvanju.

Dobitnik nekoliko nagrada i pohvala posljednjih godina, primjerice na šibenskom Kušinu i Zaprešićkoj kratkoj priči. Prije svega je čitatelj, a sve češće i piše — gdjegod i kadgod uspije; najčešće na blogu. Malo je stvari koje su mu tako i toliko u životu važne kao obitelj, čitanje, pisanje i šetnja prirodom; puno je više onih koje su u godinama izga nas izgubile važnost i sjaj. Jedna od onih koje su u tom vremenu postale važne jest zadovoljstvo koje donosi pisanje.

Most

Uz potok hodam asfaltiranom stazom koja zapravo nema drugog smisla osim toga da razorimo prirodu kako bismo joj se divili. Poput ostalih ljudi – i ja sam samo meko tkivo puno komfora pa mi je lakše hodati u tenisicama nego gacati blatom do koljena. Baš mi koji smo vidjeli kuda sve to vodi – mi ćemo jedino i imati nešto dobra od tog poduhvata; oni koji iza nas dolaze vjerojatno već neće imati ni stazu koja se održava, ni čistu i netaknutu prirodu – jer sve će to za čas već biti uništeno.

Zašto tako mislim? Zato što već nakon dvije ili tri godine otkako je ljudska noga, bolje rečeno buldožer dospio u ovu dotad nedirnutu prirodu drveće i debla uz korito potoka (jer im više nema što držati korijenje) propadaju u vodu; ona koja još nisu propala naginju se nad korito poput sjena.

Gledaš drveće, a vidiš ljude; kao da smo virus padanja donijeli i raširili ovdje svojoj braći.

Razmišljam uvijek na rubu suza o tome da je sa svake strane potoka posječeno po desetak ili petnaestak metara grmlja i stabala u širinu; mislim koliko je ptica, riba, živine i zvjeradi svakovrsne od toga stradalo; koliko je drveća, bilja i korijenja tisućljetnog uništeno i imam li ja uopće usred tog užasa pravo uživati nekoliko godina maskerade i licemjerja kao ostali užurbani prolaznici koji ovuda trče, šeću, bezbrižno voze bicikle uživajući u suncu i toplini usred zime i ne opterećujući se time što me tišti.

Neko vrijeme bilo je govora kako će Europa tražiti novac natrag; na stazi nisu napravljeni rubnici pa se blato i voda gdje god je teren viši od staze slijevaju praveći lokve, bujice i led; vjerojatno je ipak netko potpisao privremenu dozvolu, što li, tako da se novac može opravdati i da svi budu

siti, zadovoljni i veseli. Jedni, jer su zaradili; drugi, jer na mjesta o kojima do jučer pojma nisu imali sada mogu doći u tenisicama; treći jer će sve to lako prikazati kao dobro djelo radi napretka i blagostanja i tako dobiti glasove koji život znače.

– Brate hraste, sestro vjeverice, oprostite, šapćem od srama i neugode; ja sam samo stari, čangrizavi čiča koji dok može nastoji uhvatiti ono čega ste se vi ovdje kroz milijun godina naužili. Skrećem uzbrdo u šumu samo da ne gledam tu stazu i taj nesretni blatni potok pun gnojnice iz farmi uzvodno što bazdi po kemiji. Udišem leden zrak što se proplankom sa sjevera spušta prema ravnici; puštam ga da mi reže prsa i doziva me iz memljiva i topla sna u koji su me sunce i tvrdo tlo umotali.

S jedne strane, prema zapadu, pružaju se duboke šume koje znadem napamet; od izvora sve dalje i dalje u brdo, prema dolini sjeverne pritoke i još dalje, gdje se pruža uzvisina sa skloništem i cestom što vodi prema granici.

Preko staze prema istoku, na stranu gdje su naselja, vode dva mosta: jedan je kod zaseoka a drugi kod udaljenog izvora pitke vode; na toj se strani nalazi jedino mjesto koje bi hodačima koji nisu željni višesatne avanture mogao biti atraktivan – a to je obližnji konjički klub. Vjerojatno su zemljišta na drugoj strani potoka privatna pa se most ne smije graditi; na to naravno nitko privlačeci novac nije mislio – a i zašto bi; takvo što nikome ne bi donijelo zaradu niti korist.

Zato pak namjernici koji odande zalutaju prema stazi nemaju potom gdje prijeći potok i zapinju u blatu.

Spuštam se iz šume pa hodam stazom opijen suncem slušajući ptice i puštajući da mi zrake miluju lice; šume su na zapadu, sunce je na jugu i istoku;

mislim – ovdje će ljeti biti pakao, zato sada treba iskoristiti vrijeme u kojem se ljudi bude, doručkuju, odlaze u kupovinu, rade sve ono što nije ovo što ja radim, a ni ja ne radim u stvari ništa nego uživam u samoći i tišini i mislim kako ću negdje sjesti na balvan pijući čaj kojeg sam ponio u termosici; čaj od bazge i lipe što smo ih sami ljetos brali. Čekam da se Ona javi kako je dovršila što je imala dovršiti i kako je konačno i sama pošla u mom smjeru; sanjajući uvijek idem k tebi; čekam kada ću zaokrenuti i sustići Je negdje dolje, bliže gradu i početku.

S druge strane, ispod lovačke čeke i šume, na nizbrdici prekrivenoj dubokom travom, tamo gdje smo pretprošlog proljeća brali radič, u blatu i krpama snijega ugledam njih četvero kako izgubljeno, polako i teško čupaju noge iz nevolje: žena s povojem u kojem je beba, ispred nje čovjek sa zabrinutim pogledom u daljinu, a još naprijed dječak od kakvih šest ili sedam godina; briga njega za sve – i za blato i za potok i za gustiš i za prljavštinu, drži u ruci povelik štap; jedino što bi na njegovu malenom licu činilo sjenu moglo bi biti to da majka i otac već minutama, tko zna koliko prije nego li sam ja naišao u blizini ali s druge obale, govore jedno drugome ne baš lijepe stvari.

Zapeli su u blatu, ne vide izlaza, naslućuju kamo bi trebalo; umjesto ugodne šetnje, sada će čitavo popodne morati gledati blatne cipele i hlače i ozbiljna lica. Tko bi drugi bio: vjerojatno je on taj koji je kriv jer je predložio da se od kavane krene u ovom, nepoznatom smjeru; znam ja to dobro; i ja sam tako, kada još nije bilo ni hipodroma, ni staze, ni ničega – samo šuma i blato i nepoznato, kamo god ti oči pogledaju – put u nevolju, a poslije van, iz nje.

Da, tako smo i mi, baš tu negdje prije trideset godina gacali tražeći sunce i skidajući komarce i krpelje jedno drugome s kože; znala je Ona dobro s kim ima posla: ja kada negdje doselim, već ću za dvadeset dana oduševljeno reći: čovječe, al' je ovdje dobro; zalutali smo bili u šumama, a već se sumrak spuštao, sutradan se radilo; trebalo se ići kući spremati pa se našlo izlaza; kako se ne bi našlo izlaza, nije svijet beskonačan, barem dok si mlad; vrtjelo

se onda u nevjerici glavama nad tim lutanjem; dobro smo prošli pa se možemo držati za ruke i hitati u stan u koji smo se tek doselili, pod topao tuš; u čisto, poznato i sigurno.

I još jedni drugi, davni mi – neki sasvim sad već nepoznati ljudi; majka i otac i neki zaboravljeni, maleni ja od možda šest godina, isto smo tako lutali jednom brdima tražeći vozilo; toliko je davno bilo da se čovjek jedva sjeća tek osjećaja kada šutiš jer bi pobjegao tamo gdje nema šutnje niti usred nje ružnih riječi i zamjeranja što ubadaju poput igala; pobjegao bi tamo gdje se ljudi drže za ruke, ma kako blatno i teško bilo i znadu jer moraju znati: uvijek se iz blata izići može, samo treba vjerovati.

Čudno je to, strašno i predivno u isti čas kako se tvoja uloga s vremenom u istoj priči mijenja; još jučer bio si ustrašen, zamišljen mali dječak što kroči ispred ostalih u blatu; potom si postao čovjek odgovoran za put i smjer, velik i važan; na koncu si opet zaboravljen starac kojemu je još samo preostalo lutati sam i napiti se sunca i neba koliko može, smije i želi.

– Oprostite, gospodine, malo će glasnije uljudno reći onaj čovjek obraćajući mi se i mašući rukom s druge obale, može li jedno pitanje?

– Recite, odvracam ozbiljno; očito sam čovjek kojeg se može pitati i kojemu bi se – o čuda – moglo vjerovati; ne moramo vikati, sasvim smo blizu jedni drugima, samo nas šumna voda potoka dijeli – da nije tako, čuli bismo jedni drugima dah ili osjetili nemoć, prvi znoj što probija lice, nelagodu bliska i nenadana susreta u kojemu se može gledati u ljudske oči.

– Može li se nekako na drugu stranu?

Na to odgovaram da između sela i izvora nekih tri kilometra nema mosta:

ima jedan most tu blizu kod sela, drugi je uzvodno kod izvora; da je ljeto, rekao bih da se skinete bosu pa pregacate vodu, ovako možda ili da hodate kakvih petsto metara kroz grmlje, gustiš i močvaru, ili da se vratite kilometrima uzbrdo, tamo odakle ste i došli.

Nisu naravno zadovoljni mojim riječima; na licu onog dječaka vidim zazor i slušam ledenu tišinu.

- - -

– Junače, pitam dječaka, jesu li ti suhe noge?

– Jesu – pristojno odgovara mali vjerojatno misleći, što me sad ovaj stari čudak ispituje, krampus neki, velik i bradat, s maramom na glavi i zavrnutim hlačama pa se stidljivo okreće ocu tražeći zaštitu i razumijevanje.

– A imaš li dobre volje?, nasmiješim mu se ja, ne odustajem...

Na to se i on nasmiješi i kimne glavom.

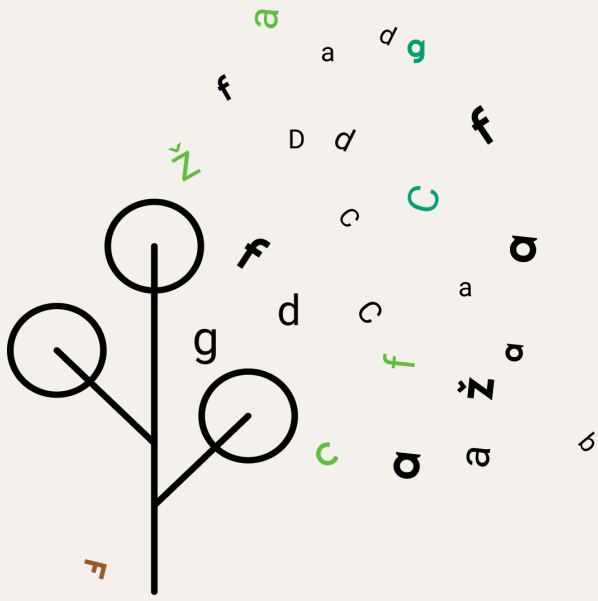
– E pa vidiš – uporan sam – jedino što ti treba, to su dobre cipele i dobra volja – vodi ih do mosta pa pokazujem rukom na to blato, grmlje i snijeg niz drugu obalu – nije vam još puno ostalo, možda niti pola kilometra – vodi ih prema suncu (a baš je sunce tamo iznad njih, na mjestu na koje trebaju doći; svijetli visoko i snažno kao jasan i nedvosmislen putokaz) – sigurno da ti to možeš, je'l tako?

Pa domećem glasno i odlučno, sad već siguran u svoje riječi što su mi i samome još do prije koji čas zvučale sasvim čudno i nesigurno:

– I ničeg se ne boj, samo ih vodi, možeš ti to – vičem mu još – gdje vidiš da ne ide, tu zaobiđi s gornje strane potoka.

Nasmiju se njih troje; beba u povelju spokojno spava; naši je glasovi uopće ne dotiču. Dječak kimne glavom i oni pođu.

Okrenem se i odem, mrmljajući sebi u bradu: budi ono što ja nikada nisam bio, kada sam bio ti, budi im ono što traže – budi im most.

MIRJANA MRKELA

Mirjana Mrkela (1955.), otkad je oslijepila, intenzivnije se bavi pisanjem (pjesme, priče, romani, drame) i objavila je više od 10 knjiga. Članica je HDP-a, HDKDM-a i Udruge Zadarski pisci (ZaPis).

Priča je inspirirana narodnom pjesmom Kraljević Marko i vila brodarica, ali je svršetak izmijenjen u korist demokracije, ekologije i drugih suvremenih očišta.

Brodarica

Šapće se da sam vitka kao vita jela, kosa mi ljepša od svile, usne rumenije od ruže. Na stranu moja privlačnost, ja ne dijelim ljude po tome principu. I ako netko slaže salo na vlastitome struku, neću se suprotstavljati sve dok drugi nisu u opasnosti. Za primjer mogu navesti Kraljevića Marka, trbušastog i bahatog moćnika: stizale su glasine da ore gdje hoće, cijedi vodu iz kamena i mlati topuzom sve u šesnaest. Mojemu jezeru, nastalom od studenog vrela, nije se približavao te ga nisam pozivala na odgovornost.

Ali jednoga dana djevojka koja obično ide pjevajući, dolazi po vodu uplakana i toliko ojađena da se jedva kreće. Proljeće je, površina jezera uobičajeno tirkizna, naokolo sve buja. Sjedim među zelenim granama pucaline na kojima su cvjetići propupali tako stidljivo da se zlatasta boja latica još ne može zapaziti, kao što ni vodonoša ne zapazha mene. Suze joj kapaju u vodu te ne znaš što je dijamantnije – te suze ili ta voda.

Mora biti da ima ljubavnih problema, pomišljam. Ljepota joj je specifična, a ravna kosa s bakrenim odsjajem i visoke jagodice neupućenoga mladca mogu i ustrašiti. Bacam pogled prema obronku na kojemu se raskrupnjao odoljen: mrvica korijena u džepu ili, još bolje, u postelji njezina dragana, učinile bi joj veliku uslugu. I pravo je vrijeme za branje, samo što bi ovogodišnji korijen bio od koristi tek za dvije godine. S mnogim lijekovima je tako – uz ljekovitost je potrebno i strpljenje koje je ponekad teže osigurati nego odgovarajuću travku. Otrovi su, međutim, druga priča.

Zatresem glavom pa djevojka više osjeća no što vidi odsjaj moje kose u zelenilu, diže pogled i obazire se. Ja podešavam glas na rub njezine čujnosti, recitirajući:

– U turizmu ne da radit' ćaća ili dragi večerom ne svraća?

Ljepotica više nije tužna, a nije ni iznenađena – najednom je ljutita kao ris. Podbočuje kukove i sasijeca me pogledom. Predmnijevala sam da je stroga, ali nema ljudskoga stvora od kojega bih ja prezala. Njezino držanje mi je zabavno, dok moja znatiželja raste.

– Nikada te nisam vidjela, ali znam tko si, – djevojka će samouvjereno, glas joj zvonak i ništa manje ženstven od mojega – Ti si brodarica, ljenčariš uz vodu i baviš se djetinjarijama.

Razmičem grane pa se odmjeravamo. Brbljavica nije strašljivica i ne obara pogled. Sve ukazuje na to da joj je, kako puk slikovito veli, voda došla do grla. Izreke o vodi su mi omiljene: vrč ide na vodu dok se ne razbije, to je lako kao vodu piti, baci dobro niz vodu – voda će ti ga donijeti.

Jesam, brodarica sam jer se bavim brodarinom, što ne može biti ni ljenčarenje ni djetinjarija. Brodarinu naplaćujem temeljem objektivne kontrole, ne podliježem površnosti, nemaru ili nepotizmu. Svi znaju da krivac plaća i vjerojatno zato su naplate rijetke, a o njima se govori godinama. Kazne su stroge, no ni tada ne ubijam niti ubijam zbog uvrede. Na uvredu neću uzvratiti. Moj odgovor je pitanje:

– Da, i?

– I ništa. Selimo se. Na gori je predviđeno skladište radioaktivnog otpada koje ne želimo dočekati. Nitko ne želi.

Zanima me tko je predvidio. Marko, naravno! Marko neće pitati narod o tome. Jer, pojasnio je, narod sam sebe dovoljno zaglupljuje kojekakvim pitanjima. Otpad je radioaktivan, a ne nuklearan, skladište je sigurno. Osobno se uvjerio. Djevojka tvrdi da će svi stanovnici otići. Ja nakratko šutim. U meni ključa nezadovoljstvo. U meni bunt raste kao poplava.

Posuđujem nešto odjeće, stopala guram u nanule, kosu vežem u rep i nasrćem na Markove urede. Kažu mi da nije dovoljno obuzdati frizuru i udove. Neka pazim na glas i na pogled, neka smaragde svojih očiju ne izlažem svakome na izvolite. Kažu da primaju samo pismene pritužbe. Na vanjskome zidu netko je već napisao:

GOROM JEZDI KRALJEVIĆU MARKO

Dvojim o smislu rečenice bez interpunkcijskog znaka. Također o maglovitome značenju glagola jezdi. Dolazi mi da ga karikiram dopisujući mu jedno „p”, no pisanje nije moj način. Nema toga pisma koje bi bilo rječitije od konkretne

aktivnosti. Raspitujem se gdje je glavešina. Čujem da ne sjedi za uredskim stolom nego za trpezom u obližnjem restoranu. Sjedi sa svojim konjem i sokolom i, kad sam ušla, ovako progovara namjesto pozdrava:

– Kao što vidiš, brinem se za ovdašnju faunu. Ali ti, vilo, zaveži, matere ti! Tvoje brodarine više nema, nego ako ne vjeruješ da je skladište bez izlaza, zatvorit ću te onamo pa pjevaj borbene!

I zatvorio me: rukavice, kombinezoni, stare rendgenske cijevi, javljači požara, šprice za markere za CT, spremnici za markere, ja i nešto malo nevažnog smeća iz Krškog. Trajalo je to, čini mi se, tristo ili petsto ili sedamsto godina. Za mene nevažno, za ovaj otpad premalo – on se sporo razgrađuje, a ja se vječno pomlađujem.

Opipala sam sve zidove. Bili su zbilja debeli i kompaktni. Do mene nije stizalo ništa osim glasila, baš kao u dobra stara vremena. Trpjela sam ili sam ljenčarila, ovisi iz kojeg se kuta promatra.

Onda su se mojem vrelu, mojem jezeru i mojoj baštini približili bageri. Srušen je stari mlin, zatrpan jedan rukavac, posječeno nekoliko stabala i voda se zamutila. Sve sam mogla istrpjeti osim toga posljednjega. Jer ja ne dam mutiti jezera, vila sam brodarica, a moje sankcije se po starinsku zovu brodarina.

Vraćam se kroz vrelo. Nitko nije znao da je to moguće. Nitko, unatoč raspoloživoj tehnici, nije sagledao dno vrela i njegove poddne veze. Narodni pjesnik spominjaše čuda, ali ne i ovaj lokalitet.

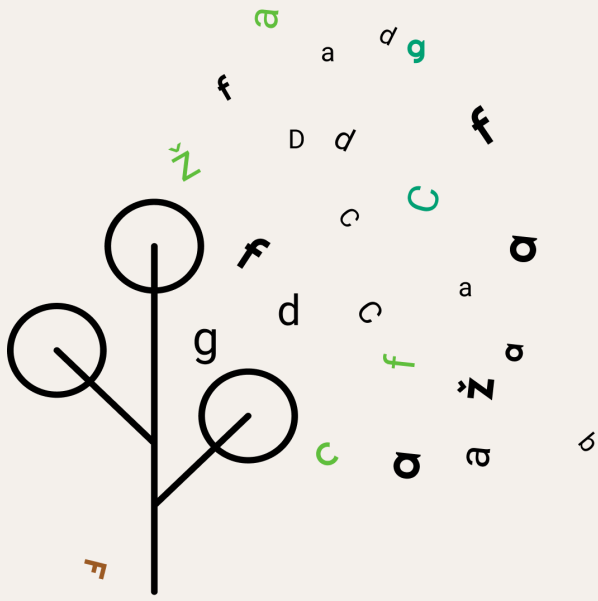
Uz obalu sam. Vidim da se neobično razbokorila abdočina, zvana još i smrdljiva bazga. Ljeto je žarko pa su cvjetovi rano povenuli i bobice se tu i tamo već crne. Ako mene pitate, to ne sluti na dobro.

Ljudi ima. Ili nisu svi otišli, kako je najavljivala ona djevojka, ili su dobjeglice useljene u stare kuće. Zatičem ih oronule. Okućnice zapuštene, zidovi još ispisaniji, što primjedbama što priopćenjima. Kraljević je pak još trbušastiji i bahatiji. Više se ne bavi oranjem, draže mu je kopanje po tuđim dosjeima. Ne cijedi vodu iz kamena nego profit iz prekarijata. I topuz je zamijenio perfidnijim metodama. A moja brodarina je uvijek ista.

– Došla sam po brodarinu, – kažem jednostavno – od junaka oba crna oka, to je ono što oduvijek uzimam. I ne uzimam samo tebi nego svima koji su ovdje mutili. Gotovo je, kraj je tvome kraljevanju.

A kad ja kažem kraj, onda to znači kraj.

Biljna zajednica na terasi ugostiteljskog objekta, ili što bi Marko rekao ovdašnja flora, daje mi za pravo – u cvatu su hortenzije i azaleje, lijepe koliko i otrovne, pa i naizgled bezazleni mrazovac probija se kroz pukotine u betonu. Grane tise nadnose se nad stolove, kalina u kutu puna je plodova, dok se za veću pozornost otimaju dvije vrste bobica – jedne jarko crvene, druge slatko sočne: bljušt i crna bunika.

FANI FRKOVIĆ

Fani Frković rođena je 1986. godine u Zagrebu gdje je diplomirala na Arhitektonskom fakultetu. Živi u Zagrebu i radi u struci. Nakon pohađanja radionice pisanja kratke priče pod vodstvom Ksenije Kušec pri Centru za kulturu Trešnjevka (siječanj/veljača 2024.), slobodno vrijeme posvećuje upravo pisanju kratkih priča. Od tada sudjeluje i na javnim literarnim natjecanjima. Priča Rok trajanja nagrađena je i objavljena u sklopu online zbornika na natjecanju Europa priča priču. Na natjecanju za Jednominutnu priču koji provodi Gradska knjižnica Požege bila je među nagrađenim autorima s pričom Puni džepovi. Priča Plovidba uvrštena je među finaliste natjecanja Pišem ti priču vol. 12 u organizaciji Gradske knjižnice Samobor i tiskana je u istoimenoj zbirci odabranih priča. Centar za kreativno pisanje (CeKaPe) dodijelio je njenoj priči Lov na srne prvu nagradu na natjecanju s temom Narcis u ogledalu. U Galeriji Kranjčar sudjelovala je u javnom literarnom druženju Rendes u Kranjčaru (travanj 2024.) na kojem je publici predstavila svoju priču Allegro.

Deus Ex Somnio

Gledano iz svemira naša plavo-zelena kugla gubila je svoje prepoznatljive boje. Desaturacija je bila vidljiva astronautima i satelitima. Zelenih zona bilo je sve manje zbog širenja industrijskih postrojenja, ratnih razaranja i požara koji su iza sebe ostavljali samo sivi pepeo, teške armirano betonske konstrukcije, spaljena polja i crni dim. Mora, rijeke i jezera gubili su plavu boju preplavljeni naftnim mrljama, plastikom, raznim drugim smećem i muljem od nebrojenih odrona.

Slike sivkaste kugle objavljivane su na portalima i zabrinutost među ljudima je rasla, iako je i dalje bilo onih koji su vjerovali u velike zavjere i mislili da nas neki tamo moćnici žele obmanuti uz vještinu fotošopiranja s ciljem kontrole pučanstva. Nasreću, sumnjivci su bili u manjini, a većina se angažirala u širenju osvješćavanja da je zadnji čas za drastične promjene.

Arhitekti su naglašavali koliko pretjerana izgradnja utječe na tlo koje smo nekada obrađivali, a sada bezosjećajno iskorištavamo pa na vizualizacije budućih projekata više nisu stavljali umjetno nasmiješena lica već su realnost dočaravali izglednijim životinjama i neuhranjenom djecom. Na televiziji su se sve češće mogle vidjeti reklame koje pitaju gledatelje žele li hranu iz laboratorija ili iz nečijeg vrta. Javni bilježnici su uz svoje skupe žigove na dokumente utiskivali i izgorjele šume, posječena stabla i presušene rijeke. Vozači su na automobilima imali zalijepljene naljepnice s crnim smogom i ljudima koji hodaju gradovima s maskama na licu.

Takozvana plavo-zelena propaganda bila je jaka i u svakome imalo osjetljivom na sveprisutne poruke javila se tjeskoba i anksioznost, iako to nije bio primarni cilj. Kad su pokrenuli taj trend mislili su da milijuni glava razmišljaju bolje od njih stotinjak i da će se već netko dosjetiti nekog rješenja ili da će podizanje svijesti o propadanju planeta uroditi pojedinačnim naporima da se popravi stanje od kojeg ćemo svi profitirati. Kao da iz prethodnih desetljeća upozoravanja na globalno zatopljenje ništa nismo naučili opet smo krenuli s, već u startu, krivom pretpostavkom, stoga nije

čudilo da je izostao željeni efekt. Ekološki problemi samo su se gomilali, a jedino što se promijenilo bilo je globalno raspoloženje koje se pretvaralo u jednu veliku depresiju i činilo se kao da svaki pojedinačni život postaje lišen boje.

Za to vrijeme znanstvenici i informatičari udružili su snage da osmisle plan za globalni spas, spas ljudi i našeg Doma. Isprobavali su različite scenarije, najčešće uz pomoć umjetne inteligencije i prognozirali rezultate malih promjena navika u svakodnevnom životu pa zatim posljedice velikih zaokreta u funkcioniranju cijeloga svijeta. Svi rezultati i prognoze upućivali su na istu stvar – nema nam spasa.

Zelena tranzicija koja se bazirala na korištenju struje imala je pogubne posljedice za tlo iz kojeg su se morale rudariti sirovine za izradu baterija, čipova i druge elektroničke opreme. Već i samo istraživanje u tom smjeru nanijelo je dodatnu štetu našem Domu. Obnovljivi izvori energije nepovratno su uništavali prirodu, jer obnovljivo je bio samo izraz koji je dobro sjeo u nekim tamo dokumentima i zakonima, a zapravo se radilo o daljnjem uništavanju i iskorištavanju ograničenih resursa samo na drugačiji način.

Jedno od velikih nerješivih pitanja bilo je sprječavanje masovne proizvodnje nepotrebnih stvari i smanjenje količine otpada. Sva istraživanja vodila su do scenarija u kojemu propadaju milijuni života uhvaćeni u ralje konzumerizma, od male djece i njihovih obitelji do velikih korporacija koje zapošljavaju tisuće radnika. Činilo se da će zaustavljanje tog velikog kotača koji se bez kontrole kreće nizbrdo završiti rasipanjem sustava na komadiće koje više neće biti moguće složiti u nešto funkcionalno i smisljeno.

Ratovanje i uništavanje koje je proteklih godina uzelo maha bio je drugi veliki problem koji ni uz pomoć ljudskih i računalnih mozgova nije bilo moguće proračunati, jer je toliko ovisilo o ljudskom faktoru, nekoj ludoj glavi u kojoj je nastala petlja grabljenja za moći i pokoravanjem drugih pod motom još više, još jače, daj mi moje, daj mi i svoje... Ni umjetna inteligencija nije mogla shvatiti razloge takvog ponašanja, a kamoli osmisлити kako ga zaustaviti.

Puno je tih scenarija isprobano i u praksi s mišlju da su prognoze odviše pesimistične, da u istraživanju nisu obuhvaćene sve varijable koje spontanost

i nepredvidljivost života nosi, ali i istraživanja u realnom svijetu neslavno su završavala s još više smrti, gladi, pustoši i patnje.

Nova strategija za spas čovječanstva nazvana je Novo rođenje. Netko od znanstvenog tima došao je do zaključka da cijeli sustav ljudskog života treba vratiti na početne postavke, jer su ustanovili da smo sa svim dosadašnjim znanjem i iskustvom i dalje nemoćni išta promijeniti uz toliko čvrsto usađene navike kojima smo iz dana u dan uništavali sami sebe i jedni druge.

Novo rođenje, samo te riječi vrtjele su se u glavama svakoga tko je bio uključen u plan za spas našeg Doma. Ali kako? Kako usaditi u svaku ljudsku jedinku, tih devet i nešto milijarda ljudi, koliko nas je u tom trenutku bilo, drugačije vrijednosti od onih koje su se prenosile iz naraštaja u naraštaj? Cjepivo, čipovi i slične stvari već su bili na piku i izazivali nepovjerenje još od one velike pandemije koja nikad nije zaboravljena i koja je učinila da se ljudi podijele na one koji vjeruju znanstvenicima i na one koji odbijaju suradnju. Kako onda ljude natjerati da počnu učiti ispočetka i usvoje nove navike?

Odustali su od ideje masovne hipnoze koja bi se emitirala na televizijskim i radiopostajama, jer su znali da ne bi došla do mjesta bez električne energije, a sumnjičavi i teoretičari zavjere sigurno bi i u tome našli razlog za širenje svoje zabrinutosti i pružanje otpora svakoj novoj ideji.

U potrazi za rješenjem znanstvenici su se uputili u slabo naseljena mjesta gdje su rijetki stanovnici još uspijevali živjeti u skladu s prirodom. Došli su do zabačenih sela, domorodačkih plemena i šamanskih zajednica. Rasporedili su se u timove i istovremeno intervjuirali različite skupine autohtonog stanovništva na svim kontinentima. Bili su duboko u afričkim pustinjama, u prašumama i zelenim brdima Južne i Srednje Amerike, u ledom okovanim područjima sjevernih zemalja, u visoravnima Azije s izoliranim budističkim hramovima odakle su ih slali u špilje gdje su redovnici po nekoliko godina meditirali u potpunoj izolaciji.

Trebalo je neko vrijeme da stari mudraci prihvate došljake i povjeruju u njihove dobre namjere, jer su već toliko puta ostajali razočarani u modernog čovjeka, kako su nas zvali, koji govori jedno, a čini drugo.

Suživot sa starosjediocima trajao je mjesecima i za to su vrijeme istraživači uistinu pokušavali živjeti isto kao i domoroci i tehnologiju koristiti samo za pohranu i razmjenu prikupljenih informacija. Čak i to, život njih nekolicine po starim običajima, pokazao se kao gotovo neizvediv zadatak.

Naši moderni želuci nisu bili prilagođeni za većinom sirovu hranu niti za takvu količinu namirnica prirodnog porijekla. Godinama smo radili na adaptaciji probavnog sustava da probavi tvornički procesuiranu hranu, što se u novim okolnostima staromodnog života pokazalo kao velika mana.

Isto tako, naši umovi bili su naviknuti na pretjeranu stimulaciju. Mi smo stalno morali biti zaokupljeni nečime, bilo gledanjem u ekrane, računanjem, pisanjem, planiranjem budućnosti ili preradom sjećanja iz prošlosti. Količina vremena u kojem se u malim zajednicama nije radilo ništa naše znanstvenike dovodila je do ludila. Moderni su umovi naprosto bili naučeni da stalno tragaju za nečime. Prepuštanje nečinjenju činilo se zahtjevnije nego što su mogli pretpostaviti.

Moderno društvo toliko se oslanjalo na ono što smo mislili da su blagodati suvremenog života da je povratak korijenima izgledao kao neprirodno stanje. Zaključak je svakim danom bio sve jasniji, povratak na početne postavke u globalnom obujmu nije izvediv.

Imali su osjećaj da vrijeme ispunjeno agonijom neuspjeha sporije prolazi, a s druge strane vrijeme preostalo za spas klizilo je kao pustinjski pijesak iz čvrsto stisnutog dlana kroz procjepe među prstima. Osjećaj žurnosti da se nađe rješenje samo je pojačavao anksioznost, tupost od nemoći i stalno prisutan očaj.

Jedne noći svi znanstvenici usnuli su isti san. Odmah po buđenju bili su toliko pod dojmom neobjašnjivo efektnog snoviđenja da su svi instinktivno posegnuli za računalom i unijeli podatke iz odsanjanog događaja iako ga nisu u potpunosti razumjeli, ali imali su osjećaj da se radi o nečemu velikome. Na ekranima znanstvenika razbacanih po zaseocima diljem planeta treperilo je svjetlo koje ih je obavještavalo da je s njima podijeljena informacija od drugog znanstvenog tima. Pročitavši je ostali su u čudu da se radi o zapisima sna koji je bio isti kod svakog istraživača i svi su ga sanjali iste noći. To otkriće bilo je prvi događaj od kojeg im je zatreperila nada iako i dalje nisu razumjeli zašto i o

čemu se točno radi. Za ovaj fenomen nije postojalo znanstveno objašnjenje. Njihovo iskustvo nije bilo ni blizu Jungovih teorija o zajedničkom sanjanju, bilo je više kao njegova nadogradnja do razmjera koje nitko nije niti pretpostavio, a kamoli istražio.

Svaki od timova upitao je svoje domaćine o fenomenu zajedničkog sanjanja. Na to su im se oni samo smješkali i kimali glavom kao da je to nešto sasvim normalno i podrazumijeva se, što ih je zbunilo još više.

– Kako je to moguće? – pitali su ih.

– Mi svi jedno – ponavljali su taj izraz, što nije bio prvi put da su ga čuli od raznih plemena, ali nikada nisu shvatili na tako dubok i dirljiv način dok to nisu i sami doživjeli.

Znali su da domoroci vjeruju u povezanost svih živih bića i da u skladu s time i žive. Prenosili su im svoja vjerovanja po kojima je čovjek istovremeno i lovina koju će unijeti u sebe da nadoknadi potrošene kalorije, i da je istovremeno i tlo iz kojeg će izrasti biljka koja će udisati ugljični dioksid, a zauzvrat proizvoditi kisik, da su istovremeno i kiša i sunce i da su sačinjeni od istih tvari kao i svaka živa i neživa tvar na planetu.

Svi smo jedno – napisali su u zajedničku bazu podataka. Euforija je trajala cijeli dan, ali čim je doživljaj splasnuo, javio se dobro poznati stari očaj.

Nastavili su ispitivati mudrace o zajedničkim snovima i oni su im rekli da je to kod njih normalna stvar, da cijelo pleme zna sanjati isto, pogotovo kad se radi o nekom problemu koji muči cijelu zajednicu, onda im u snove dođu njihovi preci, životinje ili viša stvorenja neprepoznatljivog oblika, nešto što su oni zvali Stara Mudrost, i u snu ih vodi do rješenja. Rekli su im još da to olakšava donošenje odluka jer ne treba svakome pojedinačno objašnjavati na čemu se odluka temelji kad svi u isto vrijeme imaju isto viđenje rješenja. To je bila još jedna zanimljivost koju su unijeli u svoje superračunalo povezano diljem svijeta. Jedini je problem bio što znanstvenici nisu razumjeli svoj san niti u njemu vidjeli neko moguće rješenje za spas našeg Doma. Molili su starosjedioce za pomoć u tumačenju sna, ali ovi su bili vezanih ruku jer, kako su im rekli, samo onaj tko sanja može rastumačiti svoj san, a za to je očito bilo potrebno prakse i više iskustva, duži i intenzivniji suživot s prirodom, bolje razumijevanje Stare Mudrosti.

Njihovi zapisi o snu opisivali su neobičnu pojavu intenzivne svjetlosti koja odjednom obasjava cijelu planetu i iste sekunde stali su ratovi, ljudi su odložili oružja, pružili ruke jedni drugima, maknuli poglede s blještavih ekrana, osvrnuli se oko sebe i izašli van na svjetlo. Nad Zemljom je bilo nešto što je sjalo jače od sunca i obasjalo je cijelu kuglu, nije bilo polutke u tami, kao da je sama Zemlja izvor tog jakog svjetla i kao da je ta svjetlost osvijetlila svu tamu u svijesti svakog ljudskog bića na planeti.

U tumačenju snova javljale su se riječi poput božanskog, neopisivog, velikog, duhovnog i slično, ali nitko nije znao što je to uistinu i kako im može pomoći. Pokušavali su ponovno kroz razne programe unositi varijable različitih tumačenja, ali ni računala nisu pronalazila smisao koji ljudi sami nisu mogli naći.

Što su više razmišljali kako to novo saznanje ukorijeniti u svakodnevni život i spasiti planet, to se češće javljao san isti kao i onaj prvi, San Otkrivenja, kako su ga zvali. I opet su ga svi sanjali u isto vrijeme. Nakon nekoliko dana, počeli su od kolega koji su sjedili u svojim uredima dobivati obavijesti da i oni sanjaju isti neobičan san koji ih je sve odmah zaprepastio jer je bio toliko veličanstven da su imali potrebu s nekim ga podijeliti. Zatim su počele javljati i obitelji znanstvenika da sanjaju San pa su susjedi po zgradama počeli razmjenjivati doživljaje tog istog sna i ubrzo se činilo da se širi pandemija snova koja obuzima cijelu kuglu zemaljsku i da nitko na nju nije imun. Nitko nije bio ravnodušan pred velikom svjetlosti koja u snu sve mijenja.

Začudo, zajedničko sanjanje nije izazivalo zabrinutost niti skepsu. Čak i najokorjeliji teoretičari zavjere bili su oduševljeni onim viđenim u snu i nisu mogli osporiti njegovu istinitost, pogotovo jer se ponavljao iz noći u noć. Sve je više ljudi prestajalo buljiti u ekrane i izlazili su van u očekivanju velike svjetlosti nadajući se da će se san ostvariti, jer je doživljaj velikog svjetla bio poput najugodnijeg osjećaja koji čovjek može zamisliti, kao zagrljaj božanskog bića, kao toplina koja prožima cijelo tijelo, kao ljubav koja nema granica.

I tako su ljudi poput dobroćudnih zombija izlazili iz svojih stanova i kuća, gledajući oduševljeno u nebo i otkrivajući nove sitnice u kojima su uživali. Primjećivali su zrak koji udišu i ulazi im u pluća, da se prsa dižu i spuštaju, da imaju ruke kojima mogu dotaknuti list stabla i oči kojima mogu upiti ljepotu

cvijeta, da imaju dar govora kojim mogu uputiti kakvu lijepu riječ drugom čovjeku jednako oduševljenom novootkrivenim životom.

Malo pomalo, sve se mijenjalo, a nitko nije imao objašnjenje kako i zašto. Bilo je jasno da je sasvim spontano počelo usađivanje uvjerenja da ipak nismo jedinke same za sebe, odvojene od drugih bića.

Znanstvenici su ostali uz domicilno stanovništvo jer više nisu imali potrebu ni želju odvojiti se od novousvojenog uživanja u životu.

Jednog jutra po buđenju domoroci su se nešto uskomešali, sjeli uz ognjište ili ono što je činilo centar njihove male zajednice i potiho, na samo njima razumljivom jeziku, nešto raspravljali. Znanstvenici su sjedili po strani i šutke ih promatrali, strpljivo čekajući da im se netko obrati. Starosjedioci su na kraju vijećanja zadovoljno kimali glavama i grohotom se smijali, zatim su pogledali znanstvenike, kimnuli im i priopćili da su i oni sanjali njihov San Otkrivenja i da se sada mogu opustiti jer se njihov veliki problem kako spasiti Dom upravo rješava simultano po cijeloj Zemlji.

U nedostatku drugog rješenja, spasio nas je *deus ex somnio*.

IVANA PONGRAČIĆ

Ivana Pongračić rodila se u Bjelovaru 1987. godine. Otkako je naučila pisati, bavi se nekim oblikom pisanja, no isto tako oduvijek voli matematiku pa se u tom smjeru obrazovala, a pisanje je ostalo kao hobi uz manje i veće pauze tijekom godina. Sretno je udana. Majka je devetogodišnje djevojčice i šestogodišnjeg dječaka i ta uloga joj uzima najveći dio svakog dana. U posljednje vrijeme pokušava se opet malo više baviti pisanjem kroz prijave priča na natječaje ili tečaj kreativnog pisanja jer bez rokova i termina nažalost često ne bude dosta sati u danu za pisanje. U slobodno vrijeme još voli slagati fotoknjige s hrpom obiteljskih fotografija i čitati krimice, psihološke trilere, povijesnu prozu, a nekad i dječje romane. Sanja da jednom i njezin roman dospije na police, ali za to bi ga prvo trebalo dovršiti.

Svi moramo sudjelovati

Sudarile smo se. Ovaj dio parka bio je u mrklom mraku. Ovdje su ljudi dolazili samo po jedno. Drogu. Prepoznala sam je po glasu kad je promrmljala „Oprosti“. Znale smo se iz klinike za odvikavanje. Obje smo bile čiste oko mjesec dana, ali ne još dugo.

Zašto se stalno vraćam lošim navikama? Nemam pojma. Ponekad je preteško pronaći svoje mjesto u ovom današnjem svijetu. Lakše je pobjeći nego se uhvatiti u borbu s problemima. Pogotovo kad se radi o problemima čitavog planeta. Nije da nisam pokušala.

Danas sam izgubila bitku. Srušili su još nekoliko drveća da bi sagradili novi shopping centar. Ponekad se osjećam kao da sam okružena ljudima kojima je bitan samo novac. Nitko više ne mari ni za koga. Nitko ne mari za ovaj naš jadni planet koji smo gotovo uništili. Tope se ledenjaci, zrak je zagađen, dižu se oluje, mora i rijeke pune se smećem, okruženi smo plastikom na sve strane. No dobro, moram priznati da se događaju neke promjene na bolje, ali pitam se jesmo li prespori. Jesmo li počeli brinuti prekasno? Ima li sve skupa smisla ili se moramo prepustiti propasti?

Jednog sam trena ovdje sa svojim mračnim mislima, a drugog se prepuštam toj navali adrenalina i umjetnom osjećaju sreće koji me nosi na svojim valovima euforije i dopušta mi da zaboravim.

Odjednom sam na drugom mjestu, u pustinji. Zapravo, nije pustinja, ali zemlja i sve dokle mi pogled seže je suho. Sunce nemilosrdno prži i užasno je vruće, sigurno bar 40 stupnjeva. Ne sjećam se da sam ikada imala ovakav doživljaj. Obično je tu samo osjećaj euforije, a onda nakon neka dva tjedna svakodnevne konzumacije droge, postanem ovisna i uskoro odlučim

ponovno proći proces odvikavanja koji je i sam pakao. No nikada se nisam osjećala ovako bistro niti se nalazila na drugim mjestima. Sanjam li? Ili sam se predozirala i završila ovdje? Je li to čistište? Pakao?

– Hej! Što radiš ovdje vani bez zaštite? – čujem ženski glas kroz buku kamiona. Dolazi od vozačice.

– Gdje sam to? – pitam je zbunjeno.

Procjenjujem da ima oko 60 godina. Kosa joj je skroz sijeda i spletena u debelu pletenicu, a koža potamnijela i naborana kao da je često bila na suncu.

Promatra me bez riječi nekoliko trenutaka, a onda mi pokaže na suvozačeva vrata.

– Upadaj!

Uđem jer ionako nemam izbora. Sunce je nemilosrdno, a nemam ni kapi vode uza se.

Prolazimo još mnoga suha područja. Nađemo se u nekom gradu, ali i tu je sve suho i prljavo. Zrak je ispunjen prašinom i smradom. Djeluje napušteno. Nigdje ni žive duše. Odlazimo dalje i vozimo se još neko vrijeme. Zatim dolazi područje u kojem ipak ima drveća. Zrak se čini manje zagađen. Pred nas izroni ogromna kupola. Ne znam kako bih je drugačije nazvala osim kupola. Otvaraju se vrata i ulazimo unutra. Gledam kroz prozor u čudu. Ovdje je sve zeleno, odnekle se čuje žubor vode. Miriše cvijeće. Čista suprotnost vanjskom svijetu. Ovdje ima i životinja, a tek kad ih ugledam postajem bolno svjesna da ih izvan kupole uopće nije bilo. Ni ptica, ni buba.

– Što je ovo? Utopija?

Gledam cijelo polje solarnih ploča koje prikupljaju energiju od sunca, a zatim i strojeve i tvornice koji koriste tu energiju. Kad izađemo iz kamiona, osjećam da mi sunce manje prži kožu. Gledam u nebo i vidim isto sunce jer kupola ima proziran svod.

– Kupola nas štiti kao neka vrsta ozonskog omotača. Onaj pravi odavno smo

uništili pa sunce u ljetnim mjesecima stvarno nemilosrdno prži sve pred sobom. Jesi li ti iz neke druge zajednice? Zašto si bila sama tamo vani bez zaštitnog odijela?

– Zajednice? Misliš ima još ovakvih kupola?

– Ne možda baš kupola, ali ima nas još koji pokušavamo Zemlju ponovno učiniti prihvatljivom za život. Sadimo šume, brinemo se o životinjama, koristimo solarnu energiju, prikupljamo vodu u jesenskim mjesecima kad padaju hektolitri kiše pa ju filtriramo i spremamo u podzemne cisterne da bismo imali dovoljno za razdoblja suše. Ali... To već valjda znaš. Sigurno, odakle god da jesi, radite nešto slično. No kako si završila ondje sama? Je li bila kakva nesreća? Ima li vas još? Možda da se provezemo kamionom? – upita me zabrinuto jer se tek sad sjetila te mogućnosti.

Odmahujem glavom. Ne mogu izustiti ni riječi. Još uvijek procesuiram informacije.

Odjednom zašuti i gleda u mene u čudu. Pratim njezin pogled do džepa svojih traperica iz kojih viri plastična šprica. Nemam pojma gdje je igla završila ni kako mi je šprica završila u džepu.

– Je li to plastika? – pita me kao da se radi o bombi.

– Ja...

– Koja je godina? – upita me iznenada.

– 2064. – odgovorim automatski.

Dlanovima prekrije usta u šoku. Razrogači oči.

– Što? Zar nije 2024.? Jesam li bila u komi ili nešto tako?

– 2064. je. Plastika je odavno zabranjena za proizvodnju. Trudimo se da sasvim nestane iako se još uvijek borimo s hrpama plastike koja je ranije proizvedena. Postoji eventualno samo reciklirana plastika. Ovakve plastične šprice sigurno ne.

– Ne može biti 2064.

– Gledaj, moja prijateljica i ja krenule smo s akcijama za spašavanje planeta prije 26 godina. Preuzela sam očevu firmu. Do tad je već počinio toliko štete.

Osmislile smo ovu kupolu i okupile zajednicu. Sadimo šume. Ovdje uzgajamo sadnice, a onda kad je povoljnije vrijeme odlazimo u sadnje. Naseljavamo šume životinjama kojih bez nas i kupole više ne bi ni bilo. Čistimo rijeke i mora. Uzgajamo ribe i pokušavamo ih ponovno naseliti u vodama koje još postoje izvan kupole. Tako i s ostalim morskim i riječnim životinjama. Uzgajamo svoju hranu, ali u količinama koje nam trebaju. Nastojimo da nema gladi i siromaštva, ali isto tako da se hrana ne baca i da neprestano ne proizvodimo smeće. Naši strojevi rade na solarnu energiju. Vozimo električne automobile, tj. više kombije da nas što više stane u svaki pa je manje vozila na cesti. No, usprkos svem našem trudu, još uvijek se mučimo zbog klimatskih promjena koje smo uzrokovali. Ljude predugo nije bilo briga za okoliš. Sad je već gotovo kasno, ali još se borimo. Usprkos suši, poplavama i olujama. Ne odustajemo. Osnovale smo školu koja je fokusirana na brigu o okolišu i održivi razvoj. Od malih nogu učimo djecu da žive s prirodom i da je poštuju. Nadamo se da nije prekasno i da još imamo šanse. Ali ako si ti došla iz 2024. to je čak 14 godina prije nego smo krenule sa svime. Moraš me natjerati da krenem odmah! Bilo bi još bolje da smo krenuli i ranije, i 2024. je već prekasno, ali dodatnih 14 godina daje nam puno veću šansu!

– Što? Ništa ne razumijem. Gle, vjerojatno haluciniram i ovo je samo nešto uzrokovano heroinom.

Ponovno stavlja dlanove na usta i gleda me u još većem čudu.

– Moraš se vratiti!

U isti tren ugledam osobu za koju sam uvjeren da je ta partnerica u osnutku ove kupole i osjetim ubod igle. Spustim pogled i shvaćam da mi je moja spasiteljica ubrizgala nešto svojom špricom od biorazgradivog materijala. Dok tonem u bezdan, shvaćam tko su one. Znam što moram učiniti.

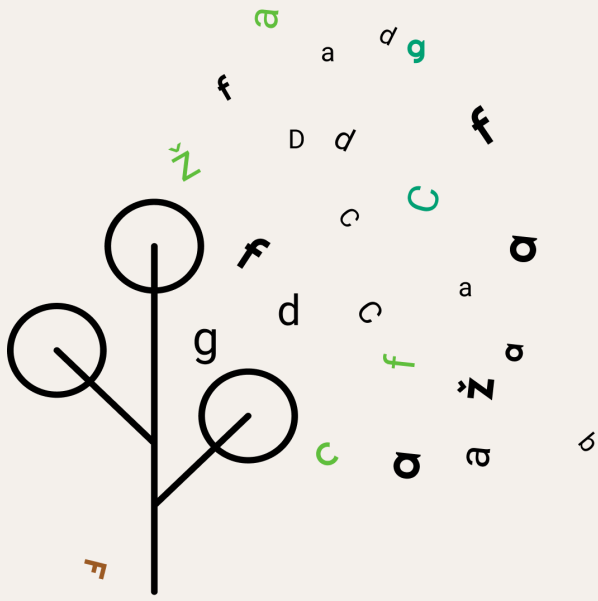
Ponovno je noć i u parku sam. Šprica mi je u ruci, ona plastična, ali još nisam ubrizgala drogu u svoj krvotok. Bacim je u smeće i potrčim.

– Alma! – povičem.

Djevojka s kojom sam se maloprije sudarila u mraku stane i okrene se prema meni. Sad smo pod uličnom svjetiljkom i vidim da je iznervirana što sam je zaustavila. Sigurno je žurila doma veseleći se euforiji koju će joj priuštiti heroin.

- Ovo će zvučati skroz ludo, ali danas sam vidjela dio Zemlje 2064. godine. Ne znam jesam li bila u budućnosti ili sam halucinirala. No, na Zemlji nije bilo dobro. Ipak, dio ljudi se trudio popraviti stvari. Ti si bila tamo.
- Ja?
- Ti i ja i naša zajednička borba protiv zagađenja. Naši pokušaji oživljavanja onog uništenog. Baš kako smo sanjarile prije, u klinici. Sjećaš se? Gle, ako počnemo sada, još imamo vremena spasiti Zemlju prije nego stvari postanu tako kritične.
- Ali ja sam nitko. A ti sigurno nisi bila u budućnosti.
- Nemaš što izgubiti! Možemo pokušati. Možda zarolamo stvar dovoljno jako pa se nešto i dogodi. Ljudima ponekad samo treba da ih se malo pogura u pravom smjeru.
- Valjda si u pravu. Ionako nemam ništa pametnije za napraviti sa svojim životom. No dobro, što želiš da učinim?
- Za početak, moramo ostati čiste. Ne možemo se vratiti u pakao droge. Izgubit ćemo godine ako to učinimo. A sljedeće, što znaš o održivom razvoju?
- Oh! Imam čitavu prezentaciju. Pokušala sam osvijestiti tatu, ali nije htio slušati. On vidi samo profit koji mu tvornica donosi. Ne vidi potrebu za promjenom i brigom za okoliš.
- Ne treba nam tvoj otac. Počet ćemo same.
- Nas dvije? Bivše ovisnice o heroinu koje su prije nekoliko minuta bile spremne ponovno zagaditi svoje tijelo drogom?
- Nije važno što je bilo prije nekoliko minuta. Važno je sada. Važno se promijeniti. Važna je budućnost.
- Kako si to točno zamislila?
- Nisam ja, ti si. Znam samo da će biti puno solarnih ploča, strojeva koje pokreće solarna energija, pročišćivača zraka, filtriranja vode, sadnje drveća... O da, i škola! Osnovat ćemo školu i educirati i djecu i odrasle o važnostima zaštite okoliša i čovječanstva i održivog razvoja.
- Nasmijala se na moj entuzijazam.
- Dođi k meni. Pokazat ću ti svoju prezentaciju, istraživanja i ideje.

- Imaš istraživanja?
- Studiram ekologiju.
- Naravno da studiraš! – sad se ja smijem poput luđakinje.
- A ti?
- Ja ne studiram. Bar ne više... Samo se pokušavam boriti protiv čovječanstva.
- Pokušavaš uništiti čovječanstvo?
- Pokušavam spriječiti čovječanstvo da uništi planet i sebe.
- Onda će ti se svidjeti moja prezentacija.
- Jedva čekam vidjeti je!
- Znači, 40 godina u budućnosti bit ćemo prijateljice?
- Da – kažem samouvjereno.
- Utješno je znati da postoji bilo kakva budućnost 40 godina od sada.
- Postoji, ali samo ako se odmah krenemo mijenjati. Ljudi moraju shvatiti da moramo promijeniti način na koji putujemo, naš način proizvodnje i potrošnje, naš odnos prema raznolikom biljnom i životinjskom svijetu. Odnos ljudi jednih prema drugima. Budućnost čovječanstva i planeta ovisi o onome što ćemo učiniti u sadašnjosti. I svi moramo sudjelovati!

ZDENKA MALTAR

Zdenka Maltar (Varaždin, 1964.), pjesnikinja i prozaistica, piše poeziju, putopise, pjesme u prozi i kratke priče na kajkavštini i hrvatskom standardnom jeziku. Kajkavska joj je poezija antologijskih dosega već od prve zbirke – interpolacijskom stilizacijom, tematskom i izražajnom, neobičnim rimarijem i iznenađujućom asocijativnošću arhaičnoga kajkavskoga leksičkog bogatstva novomaroškog kraja. Objavila je dvije zbirke kajkavske poezije Tebi, Erato (2012.) i Vesmir, dalečina, Ti (2019.), zbirku pjesama u prozi na standardnom jeziku Majurske pjesme (2022.) dvojezičnu slikovnicu ekološke tematike Krijesnica Iva/Kresnica Ivanščica (2024.). Poeziju je objavljivala u časopisima Poezija, Kaj i Kolo. Nagrađivana je sudionica mnogih pjesničkih recitala i književnih natječaja, zastupljena u skupnim zbirkama i zbornicima te u Enciklopediji Hrvatskog zagorja (2017.). Članica je Matice hrvatske i Udruge LUNOM Novi Marof.

Promatrač ptica

Posljednje jato pataka te je noći odletjelo iz grada. Smog i magla već su se mjesecima vukli ulicama. Bez sunca grad je bio neprepoznatljiv crni mravinjak i teško je bilo razlikovati dan od noći. Ipak, bio je siguran da su patke odletjele noću. U snu je čuo lagano pljeskanje vode i krila, poznavao je taj zvuk, jato se odjednom digno kao prema dogovoru i ubrzo nestane. Jezero je bilo umjetno, u njemu nije bilo života, ali svakog su jutra iz laboratorija donosili male ribice, gliste, crve, mušice, lopoče i vodenu travu i tako stvarali prirodu, ali patke su bile prave. Sjećao se tog jata još iz vremena kad su postojala godišnja doba, pratio ih je, zapisivao promjene, svaka patka imala je svoje ime, mužjak je bio Rudi. Privid prirodnosti parku je davala i aleja drveća ginko koje je nekim čudom još opstalo. Drugi biljni svijet potpuno je nestao. Sve zelenilo dolazilo je iz laboratorija.

Otkad su kiborzi zavladaali zemljom računao je vrijeme prema kalendarima i ručnom satu na navijanje koji je pronašao u nekom starom ormaru. Kiborzi su ubrzavali vrijeme, u početku su pomicali satove, a kasnije su počeli pomicati dane, mjesece i godišnja doba. Kad je nestalo golfske struje nije došlo proljeće pa su produljili zimu, poslije više nije bilo ni ljeta pa su skratili godinu da se ne ponavlja dva puta zima u istoj godini i na kraju se sve izmiješalo. Nitko više nije pouzdano mogao reći koje je godišnje doba. Prema njegovom računanju vremena bilo je proljeće, no sada u gradu više nije bilo ptica. Morao je priznati sam sebi da on koji je svoj život posvetio promatranju ptica, već mjesecima nije vidio, ni snimio, nijednu pticu, osim tih nekoliko pataka na gradskom jezeru. Odlučio je. Noću će potajice napustiti grad i krenuti za patkama. Znao je, kiborzi kontrole neće ga pustiti. Ako se prijavi za put prema jugu, reći će da je prestar i poslat će ga u Kuću pripreme, a tamo nije želio ići. Osim toga, ugradit će mu čip, što je dosad uspješno izbjegao. Sjećao se još vremena kad su ljudi mogli sjesti u auto i

poći bilo kamo, ali sve se promijenilo, za putovanja trebale su dozvole. Odlučio je, noćas će krenuti na jug i ništa ga u tome neće spriječiti. Poći će biciklom unatoč bolovima u prsima koji su ga pratili već danima. U nekim mjestima vozili su i električni vlakovi, ali njih su kontrolirali roboti.

Nije volio sjeverne gradove čak ni u mladosti kad su se u njihovim parkovima još gnijezdile ptice. Ali sada, gotovo je svaki dan osjećao gušenje. Ljudi koji nisu išli na genetske modifikacije patili su od depresije, nesanice, apatičnosti i pod maskama su jurili gradom, tek su se unutar četiri zida osjećali sigurno. Gotovo svi su se hranili energetskim napitcima Kiborg, a kuhalo se samo ponekad na druženjima. Hrana bi se izložila na stol, svi bi joj se divili i fotografirali je, a potom bi je odnijeli u reciklažne kontejnere. Izvan grada postojale su zajednice fanatičnih grupa: Bio selo, Božji ljudi i druge, koje su pokušavale živjeti na tradicionalni način ili prema običajima nekih dalekih zemalja iz kojih su došli njihovi preci, ali pripadnici tih grupa nisu prihvaćali došljake ili slučajne prolaznike.

U posljednje vrijeme sve se češće sjećao djetinjstva, cvatnje, okusa trešanja, rijeke, kosova na tek pokošenoj travi i jutarnjeg pjeva ptica. Činilo mu se da ga prati glasanje vrana, ali znao je da ne može biti. Bilo je to davno.

– Kreeeh, kreeh!

– Pjeva li to vrana, majko?

– Ne, vrane ne pjevaju, to je ptica rugalica, mimus koji oponaša druge ptice, sada oponaša

vrano kreeeh, ali može oponašati i slavuja.

Posudio je odijelo za putovanje i opremio se malom svjetiljkom, preko lica je navukao masku, putovat će noću, a danju će spavati u nekoj od napuštenih kuća. Cesta kojom je krenuo u prošlosti je bila autocesta i još su na njoj ostali putokazi, ali kako se njome više nije putovalo, putokazi su izbljედjeli. Od magle i smoga ništa se nije vidjelo, kretao se prema osjećaju i ubrzo je došao u krajeve velikih poplava. Žuta bujica nosila je šareni vrtuljak hrpe smeća. Tijela mrtvih pasa i mačaka poput lutaka na koncu izvodila su zastrašujući ples. Na vrijeme je krenuo sporednim puteljkom prema planini i izbjegao kontrolu, na svaki zvuk sklanjao se s puta među hrpe otpadaka koje su se nalazile posvuda uokolo i čekale recikliranje. Hranio se konzervama koje je našao u jednom

napuštenom dućanu i prije polaska ih spremio za put. S nostalgijom se sjećao majčinog vrta i biljaka koje su uzgajali u njemu. Nakon dugo vremena je zaplakao. Sumnjao je da Kiborg napitak sadrži sastojke koji umrtvljuju osjećaje. Ljudi nisu više tugovali ni plakali, ali se nisu ni smijali, radost i veselje nisu postojali. Još u početku katastrofe, kad im je govorio o bolestima drveća i nestanku sjenica, slijegali su ramenima i govorili: — To je zato što je sve jako zagađeno, zrak, voda i hrana koju jedemo.

Nakon mnogih noći putovanja lošim putovima, pod slabim svjetlom i danima ispunjenima strahom od kontrole, učinilo mu se da je vidljivost sve bolja i da iza smoga i magle koja se diže proviruje sunce, ali bilo je sve hladnije. Protrljao je oči i odlučio skinuti masku s lica, a onda je začuo šum vode i počeo je padati. Zar je moguće da negdje još postoji rijeka, pomislio je.

– Profesore, pazite, zadrijemali ste, past ćete u jezero. Patke su već otišle, snimio sam cijeli film.

– Kamo su otišle patke?

– Ne znam profesore, a kamo mogu na jesen otići patke? Vi ih promatrate cijeli život pa valjda znadete. Kažu da će vrste ptica koje se neće moći prilagoditi klimatskim promjenama izgubiti svoja staništa i s vremenom potpuno nestati, ove godine gotovo da nije bilo proljeća, a i jesen ne obećava jesen. Nitko ne zna hoće li svijet stati ili je već kasno. Čudim se kako imate dobar san, pored nas spustilo se jato vrana i samo kreeeh, kreeeh, kreeeh. Razvlače ono smeće koje je netko opet bacio pored jezera, a vi ništa, vjerujem da ste sanjali lijep san.

INES BIŠKIĆ

Ines Biškić rođena je u Splitu 1989. godine, a nastavnički smjer kroatistike i talijanistike magistrirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Predavala je svim uzrastima, od djece do odraslih, te se bavila lekturom i prevodjenjem. Danas živi u Berlinu, gdje radi kao viša stručnjakinja za učenje i razvoj.

Suve smokve

Dok se tromo vraćamo s plaže prema babinoj kući na ručak, žalimo se kako nas je more izgrizlo; sol nam se uplela čak i u trepavice. Kike brunda da je sve svrbi. – Aeee, morat ćemo se saprat čim dođemo doma, priznajem joj tužaljku. – Nego, jel i tebi... malo predosadno? – Ajme daaaa, slaže se Kike. Ohrabrena, nastavljam,– Jel taaako, cilu godinu čekaš da odeš na more i na kraju umreš od dosade! Plivaš livo-desno, gori-doli, aj to je još dobro, al ideš se odmorit i odma si pečen ka srdela, pa se od muke moraš opet okupat, opet štrc-brc livo-desno, opet pečenjara, nigdi lada, i još mi nema šanse da pocrnimo! Straaaašno, odmahuje veliki šešir malom Kikom.

Babina je kuća i didova, iako je zovemo samo babina jer je tako lakše. Oni su baba i dida, pa babina. Prvo. Ne znam zašto ne kažemo dida i baba, onda bi je valjda zvali didova. Oboje ne ide, gnjavi dužinom, iako je od njega sagrađena, od nje održavana. Baba se čitav život nije makla iz kvadrata te parcele osim na misu, krštenje, pričest, vjenčanje ili sprovod, ali možda nigdje nije bila samopouzdanija nego u njenoj toploj utrobi, pa smo to negdje povukli, osjetili, prijalo nam je, pa smo je nagradili. Ili samo zato što b dolazi prije d. Ali kad je zemlja bila žilava i kuća čista, onda je i didu onaj jedan bubreg bezpogovorno radio za oba, a teško zarađene lipe bezbrižno spavale u temeljima.

Zemlja ispred kuće tiha je, nečujna, ali uvijek u pokretu, promjeni. Poput sjećanja, raste i vene, noseći i prošlost i budućnost u svakom izdanku. Njeni su nas voćnjak i povrtnjak opskrbljivali blagom odmalena. Sada titraju od prekarog rada na kasnojletnoj sparini. Ipak sjaje. Svjetlost se oštro probija kroz mali vinograd, kroz praske, smokve, bajame i trišnje. Svi su ti plodovi naši. Njihovi, pa naši. U kamenom uglu tvrdoglave zemlje par jagoda, tako malenih i nevinih da ti ih je žao istrgati, tim više jer znaš da se od njih nećeš najesti. Naokolo ima napuštenog kamenja kojim tučemo bajame, i kojima nam je baba jednom istjerala pčelin žalac. Sagledamo svu tu raskoš na dohvat

ruke, znamo da ne smijemo pokvariti apetit, ali Kike kaže da je od plivanja gladnija nego žednija, samo ćemo malo.

Najdraže, smokve nam se valjaju po ustima, dobro odgovaraju na zaranjanje. Meke su, podatne. Znamo kako odabrati one najslađe. Najčešće imaju malu kaplju na guzi. Opipamo ih. Tvrde ne valjaju. Neke su mekane premeke. Neke su već otkrili mravi. Neke su toliko glatke da nam skliznu niz ruke na pod i onda tankim japankama gazimo po njihovim razlitanim truplima. Poneke su grane teške, ne daju se. Tada upremo jače, ali opet dovoljno nježno da ih ne ozlijedimo. Smokvi pristupamo pobožno, a ona nam uzvraća amenom, njamenom.

Iz transa me trzne Kikino njurganje da ih uopće nema dovoljno, da joj grabim sve što je jedva ostalo. – Ma ima ti ih još, vidi, – odvraćam iako ne gledajući pokazujem u visoku krošnju. Ponovi da nijednu nije našla zadnjih pet minuta. Znam da nijedna nije ponijela sat na plažu, što me naglo izmjesti iz raja pa dižem glas: – Ako ti je malo, eno ti smokva iza kuće! Al iza kuće je vruće, brzo odvraća. Ne dam se ja kao ni grana: – Ma jel molim te, sad bi birala. A i znaš da će se baba ljutiti ako ne polizeš tanjur. Bogme niti Kike: – Prije će tebi! Ja ću joj reć da si sama slistila sve dobre smokve...

Poslije ću se u životu uvjeriti – kad te muči neki problem, samo pronađi veći. Prvi će se odjednom učiniti manje ozbiljan, relativizirat će se pa će možda i neko rješenje lakše isplivati.

Tako među smokvinim listovima cestom ugledamo didovo auto pa uskoro čujemo kako se motor umrtvljuje pred kapijom. Najčešće izađe suvozač, otvori je vozaču da prođe pa opet zaključa.

– Dica, kupite se, idemo doma, više mama dok otvara kapiju, ali nastavlja marširati prema nama naguranima pod smokvom.

Didu brže-bolje parkira pa i sam galami lupajući vratima.

– Oš nan ti natankat pare?

– Oću! Mama staje na peti i okreće se prema njemu šaka ukočenih uz tijelo.

– Je, oš, nisi ni dosad...

– Nisan mogla, a ne tila! Kako ću s dvoje male dice...

– Nisu one više male.

– Eto, snać' ćemo se!

– Kako?!

– Nekako! Obitelj je obitelj, zato se zove obitelj. Stisnit ćemo se.

– Opet ti govorin, to su ideje, ne planovi. Odlučeno je. Papiri su potpisani.

– Jesu?! Uuuuu! Eeee, da ja još iman muža, sve bi bilo drukčije. Da ja iman muža, slušali bi vi mene! Poštovali! Ne da van Bog moje noći...

Kapljica pljuvačke pogodi mi golo rame. Gadi mi se, ali stojim ukočena kao kukuljica jer vidim da odrasli imaju veće tantrume od djece. Odrasli su djeca u velikoj odjeći s kreditnim karticama. Ali da smo svi u moru, brige bi nam bile bestežinske. Zaronili bismo duboko, provjetrili pluća, sol bi nam milovala kožu, zakovrčala kosu u oklope.

– Milane, jel vas mora baš cila Podstrana slušat, baba izlazi na balkon s kutljačom.

Šutke uđemo u mamin auto, a ona opet ne zatvori kapiju pri izlasku. Baba i dida obično mašu za nama sve dok im ne izađemo iz vidnog polja. Danas po navici napravim trzaj unazad, ali ona plačući vikne da vraćam tikvu. Ne znam tko je u pravu, ali ovo mi se učini sudbinski trenutak pa se nadam da su ipak vidjeli pokušaj pozdrava. Poskriveći pogledam Kiku. Ona ne gleda mene. Mala ali žilava, nadvikuje se s mamom da će pozdravljati koga ona hoće.

To će biti zadnji put što smo pojele svježje smokve iz vrta. Budući susjed otkupit će zemlju sve do tik uz kuću. Sagraditi zid što boli više od berlinskog. Kad jednom sretne pogled radnika s druge strane, dida će pitati što to toliko buše, maskirajući tugu u ljutnju, praveći se sumnjičavim samo zbog radova tijekom svetog ručka.

– Bazen, s LED svjetlima! Najnovija tehnologija, odvratit će jedan entuzijastično.

– Bazen? Pa šta će in to? Na more možemo pljunit.

Radnik će pogledati prema jugu škiljeći.

– A nije baš pljunit do mora, šjor. Koliko san svatia, oni će to iznajmljivat, a turisti van još najviše vole te bazene s pogledon, di imaju svoj mir. Znete kako je, ako iko piša unutra, oni su.

U nadzor će jedno popodne doći i ćakulavi predstavnik tvrtke Klorofili d.o.o. te štreberski objasniti da oni koriste isključivo ekološke kemikalije. Reći će da održivost bazena zahtijeva dugoročni pristup i kontinuiranu brigu jer je to dragocjen resurs u današnjoj ekonomiji. Kao što je važno brinuti se o svom zdravlju, tako je neophodno osigurati zdravu parcelu sa svim svojim elementima, koji danas uključuju i ove moderne, štoviše, inovativne, bioklimatske! A Klorofili d.o.o. kombiniraju funkcionalnost, estetiku i trajnost, cvoktat će majstor prinoseći meku, vlažnu krpu da obriše jednu prašnjavu žarulju.

Stisnut u kvadratiće poslije zida od klora, vrt će se izmjestiti u didovo tijelo – korov u žile, gnjoj u jetru. Kad ne bude mogao podmazivati zemlju, sasušit će se kao smežuran list vinove loze. A onda mu tijekom jednog sna cijev neće dotrajati ni kapi do srca. Nestat će kao svijeća koju je nekad gasio mokrim kruhom prije roštilja, samo što ćemo mi povesti molitvu.

Zaboravit ćemo što smo radili po širinama prije bazena i kakvo je tlo pod bosim nogama. Bode li? Ili masira? Zaboravit ćemo na stabla krušaka, ili prasaka. Pitat ćemo se jesu li to možda ipak bile marelice. Zaboravit ćemo da su nam kukci hodali po odjeći, koliko smo redova vinograda imali, i je li grožđe bilo i bijelo i crno? Kad je uopće koje voćka dozrijevala? Jesu li jagode zaista bile tako male i slatke? Kakav je vrt na punoj mjesecini? Presijavaju li se boje novogodišnjih vatrometa na glavicama kupusa? Kad smo se zadnji put popeli na stablo? Kad nam je to prestalo biti bitno? Je li didu sahranila jalova zemlja ili jalov život?

Na povratku s plaže Kike će mi reći: – Pa normalno je da se svega ne sicaš. To me neće oraspoložiti pa će me zezati da ja ionako vjerujem u čare-bare i da onda sigurno mislim da more liječi, pa ozbiljnije pitati što bih mu prepustila. Da izmigoljim odgovoru, napomenut ću da more nije depresija, pa da u nju natisnemo sve što potiskujemo. Jedine su krive emocije potisnute emocije, mudrovat ću ne slijedeći nužno vlastiti savjet. Iako, znam, moćno je more, i mi smo većinski voda. Ako je svaki val jedna misao, jedna briga, jedan bol, svaki je na svoj način lijep, na svoj način težak... Promatranje valova uvijek će me smirivati iako će se Kike šaliti jesam to pročitala s boce Jane. Što je najbolje,

jeftini trikovi pale, zato se i zovu trikovi. Uostalom, kako kaže Kike, kad ćemo laganini ako ne na godišnjem. Ona će se po povratku odmah otuširati, a ja valjati u soli sve do polaska u grad. Mama će nam od frizerkine poznanice osigurati svakoj po veliki škartoc suvih smokava, pa ćemo ih morati požuriti pokupiti, da znamo koliko teže i da se znamo spakirati za doma, ja za Reykjavik, Kike za Los Angeles.

